

CRNA GORA

**MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA
I VODOPRIVREDE**

**NACRT
ZAKONA O ŠUMAMA**

Podgorica, Januar 2010. godine

NACRT ZAKONA O ŠUMAMA

I OPŠTE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuje se uzgoj, zaštita, očuvanje i unaprjeđenje šuma, planiranje, korišćenje šuma, izgradnja i održavanje šumskih puteva, monitoring i informacijski sistem u šumarstvu, organizacija javnog i podrška privatnom sektoru šumarstva, upravljanje i raspolaganje šumama, finansiranje i podsticajna politika u šumarstvu, nadzor, kao i druga pitanja od značaja za šume, šumska zemljišta i šumarstvo.

Odredbе ovog zakona odnose se na sve šume i šumsko zemljište bez obzira na vlasništvo ili namjenu, ako zakonom nije drukčije određeno.

Ovim zakonom uređuje se i zaštita, očuvanje i korišćenje šumskog drveća koje se nalazi van šume i šumskog zemljišta (u daljem tekstu: drveće van šume).

Ostvarivanje javnog interesa

Član 2

Šume i šumska zemljišta kao dobra od opšteg (u daljem tekstu: javnog) interesa uživaju posebnu zaštitu države, koja se ostvaruje:

- trajnim očuvanjem i unaprjeđivanjem šuma i šumskih zemljišta kao i njihovih funkcija;
- održivim i multifunkcionalnim gazdovanjem šumama;
- očuvanjem i unaprjeđivanjem biološke i pejzažne raznovrsnosti šuma kao i kvaliteta njihove životne sredine.

Ovim zakonom se, u javnom interesu:

- obezbjeđuje održivi razvoj šumarstva;
- doprinosi održivom razvoju drvne industrije i ostalih privrednih grana vezanih za šume i šumarstvo;
- doprinosi održivom razvoju ruralnih područja.

Načelo održivog i multifunkcionalnog gazdovanja šumama

Član 3

Šumom i šumskim zemljištem kao ekosistemom gazduje se na održiv i multifunkcionalni način, uvažavajući nacionalne smjernice i kriterijume za održivo gazdovanje šumama.

Smjernice i kriterijume iz stava 1 ovog člana propisuje ministarstvo nadležno za poslove šumarstva (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted ... [1]

Formatted ... [2]

Formatted ... [3]

Formatted ... [4]

Formatted ... [5]

Formatted ... [6]

Formatted ... [7]

Definicija šuma, šumskog zemljišta i drveća van šume

Član 4

Šumom se u smislu ovog zakona smatra zemljište veće od 50 ari, koje je obraslo šumskim drvećem sklopa krošanja iznad 10% površine zemljišta i visine dominantnih stabala iznad 5 m, odnosno drvećem koje je sposobno da u doba fiziološke zrelosti dostigne tu visinu.

Šumskim zemljištem se, u smislu ovog zakona, smatra zemljište veće od 50 ari, koje je obraslo šumskim drvećem:

- visine iznad 5 m, odnosno drvećem koje je u doba fiziološke zrelosti sposobno da dostigne tu visinu, i sklopom krošanja 5 – 10 % površine zemljišta;
- koje nije sposobno dostići visinu iznad 5 m, odnosno kombinacijom drveća i niske šumske vegetacije, ako ta obraslost iznosi više od 10 % površine zemljišta.

Šumom ili šumskim zemljištem smatraju se i privremeno neobrasle površine na kojima je započelo prirodno obnavljanje šumskih vrsta drveća, protivpožarne prosjeke, zemljišta obrasla nešumskom vegetacijom površine manje od 50 ari, ako se ona nalaze u okviru kompleksa šume ili šumskog zemljišta, zaštitni pojasevi šumskog drveća površine veće od 50 ari i širine veće od 20 m i šumski putevi koji nijesu izdvojeni u katastrsku parcelu.

Šumom odnosno šumskim zemljištem ne smatraju se: drvoredi i parkovi u naseljenim mjestima, šumski rasadnici, sjemenske plantaže i plantaže brzorastućih vrsta drveća.

Zemljište koje odgovara kriterijumima iz st. 1 i 2 ovog člana, a pretežno se koristi za poljoprivredne ili urbanističke svrhe, ne može se smatrati kao šuma ili šumsko zemljište.

Drvećem van šume smatraju se pojedinačna stabla ili grupe stabala na zemljištima koja ne dostignu kriterijuma iz st. 1 i 2 ovog člana.

Zemljište koje odgovara kriterijumima iz st. 1 i 2 ovog člana smatra se šumom odnosno šumskim zemljištem bez obzira na postojeće stanje u pogledu katastarske kulture ili granica parcela.

Listu šumskog drveća odnosno ostale šumske vegetacije iz st. 1, 2 i 3 ovog člana utvrđuje Ministarstvo.

U slučaju sumnje ili spora da li se u konkretnom slučaju radi o šumi, šumskom zemljištu ili drveću van šume, odlučuje organ državne uprave nadležan za javnu šumarsku službu i gazdovanje državnim šumama (u daljem tekstu: nadležni organ uprave) u skladu sa zakonom.

Značenje izraza, koji se koriste u ovom zakonu

Član 5

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) **korišćenje šuma** podrazumjeva korišćenje drvnih šumskih proizvoda;
- 2) **korisnici šuma** su fizička ili pravna lica koja su stekla pravo korišćenja šuma u skladu sa zakonom;
- 3) **održiv način gazdovanja šumama** podrazumijeva uvažavanje prirodnog načina obnavljanja i prirodne selekcije, podsticanje mješovite strukture sastojina vrstama drveća koje su prilagođene stanišnim uslovima, obezbjeđivanje očuvanja trajne proizvodne sposobnosti šuma i unapređenja šumskog fonda u pogledu kvantiteta i kvaliteta i povećavanja prinosa šuma, unaprjeđivanje vitalnosti i ekološke stabilnosti

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Formatted: Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Formatted ... [8]

Formatted ... [9]

Formatted ... [10]

Formatted ... [11]

Formatted ... [12]

Formatted ... [13]

Formatted ... [14]

Formatted ... [15]

Formatted ... [16]

Formatted ... [17]

Formatted ... [18]

Formatted ... [19]

Formatted ... [20]

Formatted ... [21]

Formatted ... [22]

Formatted ... [23]

Formatted ... [24]

Formatted ... [25]

Formatted ... [26]

Formatted ... [27]

Formatted ... [28]

Formatted ... [29]

Formatted ... [30]

Formatted ... [31]

Formatted ... [32]

Formatted ... [33]

Formatted ... [34]

Formatted ... [35]

Formatted ... [36]

Formatted ... [37]

Formatted ... [38]

šuma, obezbjeđivanje očuvanja biološke raznovrsnosti šuma, šumskog zemljišta i vodnog režima, kao i drugih povoljnih uticaja koje ima šuma na životnu sredinu i ljude;

- 4) **multifunkcionalni način gazdovanja šumama** podrazumijeva održivo korišćenje šuma na način da se uvažavaju proizvodne, ekološke i socijalne funkcije šuma sa ciljem postizanja optimalnih koristi za društvo;
- 5) **šumarsko savjetovanje** je dvosmjerni proces komunikacije šumarskih stručnjaka i privatnih vlasnika šuma, prilikom pružanja stručnih savjeta odnosno usluga, u kojem vlasnici šuma učestvuju kao ravnopravni partneri;
- 6) **nacionalna inventura šuma** je periodično, sistematično prikupljanje višenamjenskih podataka i informacija o šumama i šumskim zemljištima;
- 7) **šumska infrastruktura** su šumski putevi i mostovi kao njen primarni dio, šumske vlake kao njen sekundarni dio i objekti u šumama koji su u funkciji gazdovanja šumama;
- 8) **šumski putevi** su građena šumska saobraćajna infrastruktura koja je prvenstveno namjenjena kamionskom prevozu šumskih sortimenata odnosno funkciji gazdovanja šumama;
- 9) **šumske vlake** su građena šumska infrastruktura prvenstveno namijenjena privlačenju i izvlačenju drvnih sortimenata do kamionskog puta;
- 10) **sastojina** je dio šume sa karakterističnim staništem i načinom nastanka, strukturom drveća po vrstama, starosti, razvojnim stadijima i visinama, kao i karakterističnim načinom (dosadašnjeg) uzgoja, po čemu se jasno razlikuje od drugih sastojina;
- 11) **plantaža brzorastućih vrsta drveća** je vještački podignuta sastojina sa ophodnjom kraćom od 40 godina;
- 12) **šumski proizvodi** su svi proizvodi koji potiču iz šuma i sa šumskih zemljišta. Dije se na drvne i nedrvne. Drvni proizvodi uključuju drvne sortimente, drvnu biomasu, granje, koru i korijenje. Nedrvni proizvodi naročito uključuju cvjetove, sjeme, plodove, smolu, četine i lišće šumskog drveća i grmlja; trave, mahovine, paprat, šušanj, treset i humus; ljekovito, aromatično i jestivo bilje; šumsko voće i gljive. Divljač i ostale životinje se ne smatraju šumskim proizvodom;
- 13) **nekomercijalnim sakupljanjem nedrvnih proizvoda** smatra se korišćenje u obimu koji nije veći od dnevne potrebe pojedinca, odnosno manjem od 2 kg dnevno, ako se radi o jestivim šumskim proizvodima;
- 14) **zaštita šuma** je sistem mjera i aktivnosti koji obuhvata obezbjeđivanje šumskog reda (nakon sječe) i sprečavanje štetnih uticaja (biotičkih i abiotičkih, požara i bespravnih aktivnosti) na šume, suzbijanje bolesti i štetočina, kao i uklanjanje oštećenih i oboljelih stabala;
- 15) **sanitarna sječa** je sječa kojom se uklanjaju oštećena, oboljela i suva stabla u cilju sprječavanja daljeg širenja štetnog uticaja i mogućeg ulančavanja šteta;
- 16) **sanacija degradiranih sastojina** obuhvata njihovu ubrzanu obnovu, naročito sadnjom;
- 17) **njega šuma** obuhvata uzgojne mjere sječe i radove koji se sprovode u šumskoj sastojini i uključuju njegu mladih (mladika, guštika i mlađeg letvenjaka), srednjedobnih (starijeg letvenjaka) i dozrijevajućih sastojina;
- 18) **mlađi letvenjak** je razvojna faza sastojine od 10 - 20 cm srednjeg prečnika dominantnih stabala;
- 19) **obnova šuma** je proces osnivanja novih sastojina na mjestu postojećih, zrelih sastojina, prirodnim podmlađivanjem ili popunjavanjem prirodnog podmlatka sadnjom;
- 20) **konverzija šuma** je proces prevođenja niskih odnosno izdanačkih šuma u visoke šume direktnim (sadnjom) ili indirektnim (njegom odnosno prirodnom obnovom) putem;
- 21) **biološka raznovrsnost** predstavlja raznovrsnost živih organizama svih ekosistema, kao i raznolikost u okviru vrste, između vrsta i njihovih životnih zajednica;

- 22) **biološka ravnoteža** je optimalno stanje šuma odnosno šumskog ekosistema u pogledu njegovog sastava, strukture i funkcije, kao i razvoja biljnih, životinjskih i drugih vrsta;
- 23) **režimi zaštite** u okviru zaštićenih prirodnih dobara su stroga zaštita (I stepen), aktivna zaštita (II stepen) i održivo korišćenje (III stepen);
- 24) **NATURA 2000** je mreža posebnih područja očuvanja odnosno posebnih područja zaštite evropski značajnih staništa i vrsta, koja se proglašavaju na osnovu Direktive Savjeta Evropske unije, br. 43/92 o očuvanju prirodnih staništa divlje flore i faune (1992) i Direktive Savjeta Evropske Unije, br. 409/79 o očuvanju divljih ptica.

II OPŠTA PRAVA, OBAVEZE I OGRANIČENJA VLASNIKA ŠUMA

Opšta prava vlasnika šuma

Član 6

Šumom i šumskim zemljištem upravljaju, gazduju i raspolažu njihovi vlasnici u skladu sa zakonom.

Upravljanje iz stava 1 ovog člana obuhvata pripremu i donošenje odluka vezanih za djelatnosti gazdovanja i raspolaganje šumama i šumskim zemljištem, monitoring i kontrolu vršenja tih djelatnosti u skladu sa zakonom.

Gazdovanje šumama iz stava 1 ovog člana obuhvata pošumljavanje odnosno podizanje novih šuma, uzgoj (njegu, obnovu i konverziju) šuma, zaštitu, očuvanje i sanaciju šuma, održavanje sjemenskih sastojina i obezbjeđivanje šumskog sjemena, korišćenje šuma (sječu, izradu i izvoz drvnih proizvoda), korišćenje nedrvnih šumskih proizvoda, izgradnju i održavanje šumske infrastrukture, promet i prodaju šumskih proizvoda, kao i održavanje i unaprjeđivanje ostalih funkcija šuma.

Raspolaganje iz stava 1 ovog člana obuhvata prodaju, kupovinu ili zamjenu šuma odnosno šumskog zemljišta, davanje šuma odnosno šumskog zemljišta na upravljanje, korišćenje, zakup ili prenošenje pojedinih svojinskih ovlašćenja na treća lica u skladu sa zakonom.

Pravo svojine nad šumom i šumskim zemljištem obuhvata i svojinu na nedrvinim šumskim proizvodima.

Opšta ograničenja korišćenja šuma

Član 7

Korišćenje šuma i šumskog zemljišta kao dobra od javnog interesa ograničeno je u skladu sa zakonom.

Vlasnici i korisnici šuma mogu šume i šumsko zemljište koristiti na način koji obezbjeđuje njihovu privrednu, ekološku i socijalnu funkciju u skladu sa zakonom.

Pravo službenosti

Član 8

Vlasnik zemljišta dužan je da dozvoli vlasniku ili korisniku šume ili šumskog zemljišta privremeni pristup preko svog zemljišta, za potrebe sječe i izvoza kao i sam izvoz šumskih sortimenata, ako to nije moguće izvršiti na drugi način ili ako bi drugi način bio nesrazmjerno skuplji, uz naknadu u skladu sa zakonom.

Vlasnik zemljišta ima obavezu da se u slučaju iz stava 1 ovog člana dogovara o uslovima korišćenja i naknadi štete.

Ako se ne postigne sporazum iz stava 2 ovog člana, o vremenu, načinu, obimu i trajanju korišćenja zemljišta u vlasništvu drugih lica i o naknadi za korišćenje odlučuje nadležni sud u skladu sa zakonom.

Podrška vlasnicima privatnih šuma

Član 9

Država stručno i finansijski podržava vlasnike privatnih šuma i šumskog zemljišta, kao i njihova udruženja na način i pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

III INVENTURA ŠUMA I PLANIRANJE

Nacionalna inventura šuma

Član 10

Za potrebe izrade šumarske politike, nacionalne strategije odnosno planova razvoja šuma i šumarstva, planova razvoja šuma za šumska područja, strateških i planskih dokumenata drugih sektora, kao i razmjene informacija na nacionalnom i međunarodnom nivou, sprovodi se nacionalna inventura šuma.

Nacionalna inventura šuma obuhvata sve šume i šumska zemljišta i naročito sadrži informacije o površinama, tipovima i strukturi šuma, drvnim zalihama, prirastu, izvršenim sječama, biološkoj raznovrstnosti i drugim pokazateljima o šumama, u skladu sa međunarodnim standardima za nacionalne inventure.

Nacionalnu inventuru šuma vrši nadležni organ uprave, po pravilu, svakih 10 godina.

Objavljivanje izvještaja o stanju nacionalnih šumskih resursa prema toj inventuri obezbeđuje nadležni organ uprave i Ministarstvo.

Planski dokumenti u šumarstvu

Član 11

Radi obezbjeđivanja održivog i multifunkcionalnog gazdovanja šumama donose se sljedeći planski dokumenti u šumarstvu:

- 1) nacionalna šumarska politika;
- 2) nacionalna strategija sa planom razvoja šuma i šumarstva;
- 3) plan razvoja šuma za šumsko područje (u daljem tekstu: plan razvoja šuma);
- 4) plan gazdovanja šumama za gazdinsku jedinicu (u daljem tekstu: plan gazdovanja šumama).

Za sprovođenje politike iz stava 1 tačka 1 ovog člana može se donijeti i posebni akcioni plan borbe protiv bespravni aktivnosti u šumarstvu kao i drugi planovi u skladu sa zakonom.

Sprovođenje planskih dokumenata

Član 12

Za sprovođenje planova gazdovanja šumama na godišnjem nivou, donosi se godišnji plan (u daljem tekstu: godišnji plan gazdovanja šumama).

Za sprovođenje plana gazdovanja šumama na nivou odjelenja odnosno odsjeka ili posjeda odnosno parcele donosi se izvođački projekat.

Učešće zainteresovanih strana kod izrade i donošenja planova

Član 13

Vlasnici privatnih šuma, zainteresovana lica i šira javnost ima pravo učešća u postupcima pripreme i donošenja svih planskih dokumenata u šumarstvu, koji se odnose na njihove interese, u skladu sa ovim zakonom.

Formatted

... [39]

U postupku izrade i donošenja planskih dokumenata iz člana 11 stava 1 tač. 1 – 4 ovog zakona Ministarstvo odnosno nadležni organ uprave obezbjeđuje učešće svih zainteresovanih strana i sprovodi javnu raspravu.

Postupak za učešće zainteresovanih strana kod izrade i donošenja planova razvoja šuma i plana gazdovanja šumama

Član 14

Ministarstvo odnosno nadležni organ uprave dužan je da u postupku izrade i donošenja planskih dokumenata iz člana 11 stav 1 tač. 1 – 4 ovog zakona pisanim putem, preko javnih medija obavijesti zainteresovana lica i širu javnost o početku izrade, sprovođenju javne rasprave i načinu njihovog donošenja.

Formatted

... [40]

Obavještenje iz stava 1 ovog člana sadrži informaciju o okvirnom sadržaju plana, rokovima i načinu izrade, učešću javnosti i postupku donošenja planskih dokumenata, nazivu i adresi nadležnog organa uprave i roku u kojem se mogu dostaviti predlozi i sugestije od značaja za izradu tih dokumenata.

Formatted

... [41]

Nadležni organ uprave dužan je da izloži nacrt plana razvoja šuma i nacrt plana gazdovanja šuma na javnu raspravu i da obavijesti javnost o mjestu izlaganja plana, početku, toku i završetku javne rasprave, koja ne može biti kraća od 60 dana za plan razvoja šuma odnosno 20 dana za plan gazdovanja šumama.

Formatted

... [42]

Ministarstvo odnosno nadležni organ uprave dužan je da nakon javne rasprave sačini izvještaj i učini ga dostupnim javnosti preko internet stranice Vlade ili drugim odgovarajućim načinom javne komunikacije.

Formatted

... [43]

Prije zauzimanja stavova o dostavljenim primjedbama, predlozima i sugestijama na nacrt plana nadležni organ uprave dužan je da za plan razvoja šuma i plan gazdovanja šumama pribavi mišljenje nacionalnog odnosno lokalnog savjeta za šume.

Formatted

... [44]

Rokovi za davanje mišljenja na planove razvoja šuma i gazdovanja šumama

Član 15

Rok za davanje mišljenja u postupku donošenja planova je 30 dana od dana njegovog dostavljanja.

Ako se mišljenje na planski dokument ne izda u roku iz stava 1 ovog člana, smatra se da nema primjedbi na predloženi dokument.

Nacionalna šumarska politika

Član 16

Nacionalna šumarska politika je dugoročni vremenski neoročeni dokument, kojim se definišu generalni ciljevi, principi i pravci održivog gazdovanja i razvoja šuma i šumarstva.

Dokument iz stava 1 ovog člana usklađuje se se Prostornim planom Crne Gore i drugim strateškim dokumentima, vezanim za šume i šumarstvo i reviduje se u skladu sa promjenama i novim potrebama šuma i šumarstva.

Nacionalnu šumarsku politiku donosi Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada).

Ministarstvo na svake tri godine izvještava Vladu o implementaciji dokumenta iz stava 1 ovog člana.

Nacionalna strategija sa planom razvoja šuma i šumarstva

Član 17

Nacionalna strategija sa planom razvoja šuma i šumarstva je dugoročni dokument, kojim se konkretizuju i sprovode ciljevi i smjernice za razvoj šuma i šumarstva, utvrđene u nacionalnoj šumarskoj politici i sadrži plan potrebnih mjera kao i finansijska i podsticajna sredstva za njihovo izvršavanje.

Planski dio dokumenta iz stava 1 ovog člana donosi se na period od najduže 10 godina.

Donošenje i revizija nacionalne strategije sa planom razvoja šuma i šumarstva i drugih nacionalnih planova

Član 18

Nacionalnu strategiju sa planom razvoja šuma i šumarstva i druge nacionalne planove za sprovođenje politike iz člana 11 stava 2 ovog zakona, donosi Vlada.

Dokumenti iz stava 1 ovog člana usklađuju se se Prostornim planom Crne Gore i drugim strateškim dokumentima, vezanim za šume i šumarstvo i reviduju se u skladu sa promjenama i novim potrebama šuma i šumarstva.

Sprovođenje i izvještavanje o implementaciji nacionalne strategije sa planom razvoja šuma i šumarstva i drugih planova

Član 19

Dokumenta iz člana 18 stava 1 ovog zakona, sprovode se na osnovu planskih dokumenata iz člana 11 stav 1 tač. 3 i 4 ovog zakona i budžetskog programa za šume i šumarstvo.

Formatted	... [45]
Formatted	... [46]
Formatted	... [47]
Formatted	... [48]
Formatted	... [49]
Formatted	... [50]
Formatted	... [51]
Formatted	... [52]
Formatted	... [53]
Formatted	... [54]
Formatted	... [55]
Formatted	... [56]
Formatted	... [57]
Formatted	... [58]
Formatted	... [59]
Formatted	... [60]
Formatted	... [61]
Formatted	... [62]
Formatted	... [63]
Formatted	... [64]
Formatted	... [65]
Formatted	... [66]
Formatted	... [67]
Formatted	... [68]
Formatted	... [69]
Formatted	... [70]
Formatted	... [71]
Formatted	... [72]
Formatted	... [73]
Formatted	... [74]
Formatted	... [75]
Formatted	... [76]
Formatted	... [77]
Formatted	... [78]
Formatted	... [79]
Formatted	... [80]
Formatted	... [81]
Formatted	... [82]
Formatted	... [83]
Formatted	... [84]
Formatted	... [85]
Formatted	... [86]
Formatted	... [87]
Formatted	... [88]
Formatted	... [89]
Formatted	... [90]
Formatted	... [91]
Formatted	... [92]
Formatted	... [93]

Ministarstvo i nadležni organ uprave, u okviru svojih nadležnosti, godišnje izvještavaju Vladu o implementaciji ciljeva i mjera određenih u dokumentima iz člana 18 stava 1 ovog zakona.

Šumska područja

Član 20

U cilju racionalnog planiranja i održivog razvoja i gazdovanja šumama i šumskim zemljištima formiraju se šumska područja.

Šumsko područje obuhvata sve šume i šumska zemljišta u granicama najmanje jedne jedinice lokalne samouprave.

Šumska područja utvrđuje Vlada.

Šumska područja prostorno se dijele na gazdinske jedinice bez obzira na vlasništvo šuma.

Gazdinske jedinice

Član 21

Površina gazdinske jedinice se po pravilu kreće od 1.000 do 5.000 ha, zavisno od uslova i reljefa terena, funkcija i namjena šume, organizacionih potreba, intenziteta i ciljeva gazdovanja i vlasničke strukture šuma.

Gazdinske jedinice se dijele na niže prostorne jedinice: odjelenja i odsjeke u državnoj svojini, a posjed odnosno parcela u privatnoj svojini u skladu sa propisom iz člana 28 ovog zakona.

Gazdinske jedinice utvrđuje nadležni organ uprave uz prethodno pribavljeno mišljenje udruženja privatnih vlasnika šuma i saglasnosti Ministarstva.

Plan razvoja šuma

Član 22

Plan razvoja šuma je dugoročni dokument, kojim se konkretizuje nacionalna strategija i donosi se za šumsko područje.

Plan razvoja šuma, naročito, sadrži analizu stanja šuma i šumskog zemljišta, gazdovanja šumama i korišćenja šumskih proizvoda; ciljeve, opšte smjernice i mjere za zaštitu, očuvanje i unaprjeđenje šuma i okvirni finansijski bilans prihoda i sredstava potrebnih za sprovođenje predloženih mjera.

Plan razvoja šuma na predlog nadležnog organa uprave, uz pribavljeno mišljenje ministarstava nadležnih za poslove zaštite životne sredine i turizma kao i pripadajućih jedinica lokalne samouprave, donosi Ministarstvo.

Plan gazdovanja šumama

Član 23

Plan gazdovanja šumama je dugoročni dokument, koji se izrađuje za gazdinsku jedinicu, za sve šume bez obzira na vlasništvo .

Plan gazdovanja šumama, naročito, sadrži:

- prikaz stanja i vlasničke strukture šuma;
- klasifikaciju šuma po funkcijama i namjeni;
- klasifikaciju šuma po gazdinskim klasama u okviru šumsko-razvojnih tipova;
- analizu gazdovanja u prethodnom uređajnom periodu;
- ciljeve, smjernice i mjere za ostvarivanje plana po gazdinskim klasama u okviru šumsko-razvojnih tipova;
- finansijski bilans predloženih mjera;
- evidencije izvršenih radova.

Plan gazdovanja šumama donosi nadležni organ uprave, uz prethodno pribavljeno mišljenje ministarstva nadležnog za poslove životne sredine, pripadajućeg lokalnog udruženja vlasnika šuma i uz saglasnost Ministarstva.

Izvođački projekat

Član 24

Izvođački projekat je kratkoročni dokument kojim se konkretizuju i sprovode ciljevi, usmjerenja i mjere iz plana gazdovanja šumama.

Izvođački projekat sadrži prostorno i vremenski određene mjere uzgoja, zaštite, korišćenja i otvaranja šuma u okviru odjelenja ili odsjeka za državne šume, odnosno za posjede ili parcele u slučaju privatnih šuma, sa utvrđenim uslovima, načinom i rokovima za izvršenje tih mjera.

Izvođački projekat za privatne šume u saglasnosti sa vlasnikom šume u vidu pojednostavljenog plana izrađuje i donosi nadležni organ uprave u skladu sa ovim zakonom.

Izvođački projekat osnova je za budžetsko sufinansiranje šumskih radova privatnim vlasnicima šuma u skladu sa ovim zakonom.

Godišnji plan gazdovanja šumama

Član 25

Godišnji plan gazdovanja šumama izrađuje se na osnovu podataka iz planova gazdovanja šumama, izvođačkih projekata i zahtjeva vlasnika šuma za sječu.

Plan iz stava 1 ovog člana naročito sadrži radove i mjere na uzgoju i zaštiti šuma, korišćenju, izgradnji i održavanju šumske infrastrukture, koji se prikazuju po šumskim područjima i gazdinskim jedinicama.

Godišnji plan iz stava 1 ovog člana donosi nadležni organ uprave najkasnije do 15. decembra tekuće za narednu godinu.

Važenje i izmjena planskih dokumenata u šumarstvu

Član 26

Planovi razvoja i planovi gazdovanja šumama donose se, po pravilu, za period od 10 godina, a prije isteka roka važenja prethodnih planova.

Ako plan gazdovanja šumama nije donešen u predviđenom roku, šumama se gazduje na osnovu prethodno važećeg plana, za period koji odredi Ministarstvo, s tim što taj rok ne može biti duži od dvije godine.

Ukoliko u periodu važenja planova i godišnjeg plana dođe do bitnih izmjena okolnosti na kojima se oni zasnivaju, pristupa se reviziji na način i po postupku koji je propisan za njihovo donošenje.

Evidencija realizacije planova

Član 27

Nadležni organ uprave vodi evidenciju o realizaciji planova i najkasnije do 1. aprila tekuće godine, za predhodnu godinu dostavlja izvještaj Ministarstvu.

Propis o inventuri šuma i planiranju u šumarstvu

Član 28

Propis o inventuri šuma i planiranju u šumarstvu, kojim se bliže utvrđuje sadržaj, način i dinamika sprovođenja nacionalne inventure šuma i inventure za potrebe gazdovanja šumama; uslovi za formiranje šumskog područja, šumsko-razvojnih tipova, gazdinskih jedinica, gazdinskih klasa i nižih prostornih jedinica; način obilježavanja granica; sadržaj, način izrade i usklađivanja, postupak donošenja i usvajanja planova razvoja i planova gazdovanja šumama; sadržaj i uslove za izradu izvođačkog projekta i godišnjeg plana gazdovanja šumama; učešće vlasnika šuma i javnosti u pripremi i donošenju planova; evidencija o realizaciji planova i čuvanje planske dokumentacije, donosi Ministarstvo.

Informacioni sistem

Član 29

Radi obezbjeđenja neophodnih informacija o stanju i promjenama šuma i šumskih zemljišta, šumskog fonda, uticaja na šume, gazdovanja šumama, mreže šumskih puteva i dr., kao i za potrebe planiranja, gazdovanja, praćenja, nadzora i izvještavanja, uspostavlja se informacioni sistem za šume i šumarstvo Crne Gore (u daljem tekstu: informacioni sistem).

Ministarstvo i organ uprave nadležan za informaciono društvo, shodno svojim poslovima i nadležnostima, upravljaju pojedinim cjelinama informacionog sistema i obezbeđuju njegovo uspostavljanje i održavanje.

Bliži propis o sadržini, organizovanju, načinu upravljanja, održavanja i korišćenja informacionog sistema donosi Ministarstvo u saradnji sa organom uprave nadležnim za informaciono društvo.

IV FUNKCIJE I NAMJENA ŠUMA

Vrste funkcija šuma

Član 30

Funkcije šuma i šumskih zemljišta (u daljem tekstu: funkcije šuma) su proizvodne, ekološke i socijalne.

Proizvodne funkcije šuma uključuju produkciju:

- 1) drvnih šumskih proizvoda,
- 2) nedrvnih šumskih proizvoda,
- 3) divljači.

Ekološke funkcije šuma uključuju sledeće aspekte:

- 1) zaštitu šumskog tla,
- 2) zaštitu voda,
- 3) očuvanje biološke i pejzažne raznovrsnosti,
- 4) ublažavanje makro klimatskih promjena, regulaciju i poboljšanje mikro klime,
- 5) vezivanje ugljenika iz vazduha,
- 6) proizvodnju kiseonika.

Socijalne funkcije šuma uključuju sledeće aspekte odnosno usluge društvu:

- 1) zaštitu naselja i infrastrukturnih objekata,
- 2) snabdjevanje vodom,
- 3) odmor i rekreaciju,
- 4) ekoturizam,
- 5) pašarenje i lov,
- 6) istraživanje i obrazovanje,
- 7) zaštitu prirodne baštine,
- 8) zaštitu kulturne baštine,
- 9) obezbjeđivanje lokalnog stanovništva drvetom,
- 10) očuvanje ruralnih područja,
- 11) odbranu zemlje.

Vrednovanje funkcija šuma

Član 31

Vrednovanje funkcija šuma vrši se u odnosu na značaj odnosno naglašenost njihove proizvodne, ekološke i socijalne funkcije, kao i u odnosu na njihov uticaj na gazdovanje šumama.

Bliži propis o utvrđivanju i načinu vrednovanja funkcija šuma donosi Ministarstvo.

Namjena šuma

Član 32

Šume se prema namjeni dijele na privredne, zaštitne i šume posebne namjene.

Privredne šume su šume u kojima je naglašena proizvodna funkcija.

Zaštitne šume mogu biti šume u kojima je izuzetno naglašena ekološka funkcija.

Šume posebne namjene mogu biti šume u kojima su izuzetno naglašene socijalne funkcije i šume koje se nalaze u okviru nacionalnih parkova.

Bližu metodologiju o utvrđivanju namjene šuma donosi Ministarstvo uz prethodno pribavljeno mišljenje ministarstava nadležnih za životnu sredinu, kulturnu baštinu, turizam i odbranu.

Zaštitne šume

Član 33

Proglašavanje zaštitnih šuma je u javnom interesu.

Nadležni organ uprave priprema elaborat uspostavljanja i očuvanja zaštitnih šuma i obezbjeđuje učešće vlasnika šuma, ostalih zainteresovanih strana i šire javnosti u postupku pripreme tog elaborata.

Akt o proglašenju zaštitnih šuma, na osnovu elaborata iz stava 2 ovog člana, donosi Vlada na predlog Ministarstva, uz prethodno pribavljeno mišljenje udruženja vlasnika šuma, jedinica lokalne samouprave i ministarstva nadležnog za poslove prostornog planiranja i zaštite životne sredine, u skladu sa ovim zakonom.

Aktom iz stava 3 ovog člana određuje se poseban režim zaštite odnosno gazdovanja zaštitnim šumama.

Vlasnici privatnih šuma imaju pravo na obeštećenje za izgubljenu dobit od ograničenja korišćenja tih šuma.

Potrebne mjere i sredstva za obezbjeđivanje posebnog režima gazdovanja zaštitnim šumama određuju se u okviru elaborata iz stava 2 ovog člana i uključuju se u nacionalnu strategiju sa planom razvoja šuma i šumarstva.

Šume posebne namjene

Član 34

Uspostavljanje šuma posebne namjene je u javnom interesu.

Šume posebne namjene uspostavljaju se planom razvoja šuma, kojima se određuje poseban režim gazdovanja i razvoja tih šuma.

Potrebne mjere za obezbjeđivanje režima gazdovanja šumama posebne namjene određuju se u okviru plana razvoja šuma i uključuju se u nacionalnu strategiju sa planom razvoja šuma i šumarstva.

Šume u okviru zaštićenih područja prirode i ekološke mreže NATURA 2000

Član 35

U šumama u okviru prvog i drugog režima zaštite u okviru zaštićenih prirodnih dobara, primjenjuju se neophodne sanitarne sječe i mjere njege kojima se obezbjeđuje zaštita, stabilnost i prirodna obnova tih šuma.

U šumama u trećem režimu zaštite u okviru ekološke mreže NATURA 2000, utvrđenim propisima o zaštiti prirode, primjenjuje se način održivog gazdovanja, koji je u skladu sa ciljevima zaštite i očuvanja tih područja odnosno njihovih stanišnih tipova.

Šume iz stava 2 ovog člana mogu biti zaštitne, šume posebne namjene i privredne.

Opšti ciljevi, smjernice i mjere za gazdovanje šumama iz stava 2 ovog člana sastavni su dio planskih dokumenata u šumarstvu.

Ciljevi, smjernice i mjere za obezbjeđivanje posebnih režima gazdovanja šumama iz st.1 i 2 ovog člana određuju se u planovima, koji se odnose na zaštićena područja prirode i ekološku mrežu NATURA 2000 i uključuju se u nacionalnu strategiju sa planom razvoja šuma.

V MEHANIZMI OČUVANJA, ZAŠTITE, MONITORINGA I SANACIJE ŠUMA

Zabrana degradacije šuma i šumskih zemljišta

Član 36

Zabranjena je svaka aktivnost odnosno radnja koja može da prouzrokuje degradaciju šuma ili šumskog zemljišta, u skladu sa zakonom.

Degradacija iz stava 1 ovog člana smatra se pustošenje šuma ako obim promjena unutar šume značajno negativno utiče na strukturu i funkciju staništa odnosno sastojine, i to kada se:

- čista sječa ili sječa velikog intenziteta izvrše na površini iznad 1 ha šuma ili šumskog zemljišta;
- na osnovu posebnih studija uticaja ustanovi da je izvršeni način izgradnje šumske infrastrukture ili izvođenja šumskih radova odnosno drugih aktivnosti u šumama značajno pogoršao ili ugrozio stanje šumskog ekosistema.

Studiju iz stava 2 alineja 2 ovog člana izrađuju šumarski stručnjaci sa licencom u skladu sa propisima iz oblasti zaštite životne sredine.

Obaveza sanacije degradiranih šuma i šumskih zemljišta

Član 37

Počinilac degradacije šuma iz stava 1 ovog člana dužan je izvrši sanaciju degradiranih šuma i šumskog zemljišta u skladu sa zakonom.

U slučaju da počinilac ne izvrši sanaciju degradiranih šuma i šumskog zemljišta, obezbjeđenje njenog izvršenja sprovodi nadležni organ uprave o trošku počinioca.

U slučaju da nije moguće utvrditi počinioca degradacije šuma i šumskog zemljišta, sanaciju obezbjeđuje nadležni organ uprave na osnovu plana sanacije iz člana 52 ovog zakona.

Promjena namjene šuma krčenjem

Član 38

Promjena namjene šuma odnosno šumskog zemljišta u građevinsko ili drugo zemljište - krčenjem - može se izvršiti kada je to utvrđeno planskim dokumentima o uređenju prostora odnosno planom razvoja šuma, u skladu sa zakonom.

Krčenje šume iz stava 1 ovog člana je zahvat kojim se uklanja svo šumsko drveće u sastojini zbog promjene namjene šumskog zemljišta.

Promjena namjene iz stava 1 ovog člana može se vršiti:

- radi izgradnje objekata za zaštitu od elementarnih nepogoda i odbrane zemlje;
- u postupku komasacije i arondacije poljoprivrednog zemljišta i šuma u skladu sa zakonom;
- za potrebe ruralnog razvoja;
- u slučajevima kada to zahtijeva javni interes utvrđen zakonom.

Krčenje šume odnosno šumskog zemljišta zainteresovanim licima odobrava nadležni organ uprave, koji vodi evidenciju o izdatim odobrenjima.

Krčenje šume odnosno šumskog zemljišta zbog izgradnje šumskih puteva i drugih infrastrukturnih objekata koji služe gazdovanju šumama, koji su sastavni dio šume odnosno šumskog zemljišta, ne smatra se promjenom namjene.

Naknada za krčenje šuma

Član 39

Za promjenu namjene šuma odnosno šumskog zemljišta, izuzev za potrebe poljoprivrede i ruralnog razvoja, plaća se naknada u skladu sa zakonom.

Visina naknade iz stava 1 ovog člana određuje se uvećanjem procijenjene vrijednosti šuma odnosno šumskog zemljišta utvrđene u skladu sa propisom kojim se uređuje eksproprijacija i to:

- trostrukim vrijednošću u slučaju šumskog zemljišta;
- šestorostrukom vrijednošću u slučaju niske ili izdanačke šume;
- devetorostrukom vrijednošću u slučaju visoke šume.

Naknada iz stava 2 ovog člana prihod je budžeta države i koristi se za podizanje novih šuma.

Zabrana čiste sječe i sječe velikog intenziteta

Član 40

Čista sječa šume i sječa velikog intenziteta su zabranjene.

Čista sječa iz stava 1 ovog člana je zahvat kojim se uklanjaju sva stabla u sastojini, na površini većoj od 50 ari, na kojoj nije predviđena promjena namjene zemljišta ili takva sječa nije predviđena kao neophodna uzgojna ili sanaciona mjera, a da podmladak ne pokriva više od 30% te površine.

Sječa velikog intenziteta iz stava 1 ovog člana je zahvat kojim se uklanja više od 50% dominantnih stabala, koja su glavni nosioci drvne zalihe odnosno prirasta u sastojini, na površini većoj od 50 ari, gdje takva sječa nije predviđena kao uzgojna ili sanaciona mjera.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, čista sječa i sječa velikog intenziteta mogu se primjeniti u slučaju direktne konverzije izdanačkih šuma i sanacije šuma od štetnog uticaja prirodnih nepogoda, biljnih bolesti i štetočina, ako je to predviđeno odgovarajućim planskim dokumentima u šumarstvu.

Ostale nedozvoljene sječe

Član 41

U šumama nijesu dozvoljene sječe u količini iznad usvojenog godišnjeg plana gazdovanja šumama odnosno rješenja za sječū, u skladu sa kriterijumom utvrđenim u nacionalnim smjernicama iz člana 3 stav 1 ovog zakona.

Obnova sastojina nakon čiste sječe i sječe velikog intenziteta

Član 42

Vlasnici odnosno korisnici šuma dužni su obnoviti sastojinu u kojoj je izvršena čista sječa ili sječa velikog intenziteta.

Ukoliko vlasnik odnosno korisnik šuma ne postupi u skladu sa stavom 1 ovog člana, obnovu šuma o trošku vlasnika odnosno korisnika vrši nadležni organ uprave.

Ograničenje paše, kresanja grana i korišćenja opalog lišća u šumi

Član 43

Paša u šumi odnosno na šumskom zemljištu može se vršiti samo na način koji ne ugrožava funkcije šuma, na površinama koje se za pašu odrede u godišnjim planovima gazdovanja šumama.

Kresanje grana i korišćenje opalog lišća u šumi odnosno na šumskom zemljištu dozvoljeno je kao tradicionalni metod u stočarstvu samo u slučaju ako šumsko tlo nije degradirano.

Bliže uslove pod kojima se može vršiti paša, kresanje grana i sakupljanje opalog lišća, na predlog nadležnog organa uprave, donosi Ministarstvo.

Divljač u šumi

Član 44

Stanje populacija divljači u pogledu vrsta, brojnosti, starosne i polne strukture mora obezbjeđivati biološku ravnotežu u šumskom ekosistemu i ne smije ugrožavati razvoj šuma ili sprječavati ostvarivanje ciljeva gazdovanja šumama.

Zabranjeno je unošenje stranih vrsta divljači u ekosisteme šuma u kojima prirodno nijesu nastanjene, ako zakonom nije drugačije određeno.

Korisnici lovišta dužni su da lovne osnove usklade sa odredbama stava 1 ovog člana.

Zabrana izgradnje objekata u šumi

Član 45

Zabranjena je izgradnja stalnih i privremenih objekata u šumi i šumskom zemljištu, koji nijesu u funkciji gazdovanja šumama, divljači ili zaštite prirode.

Izuzetno, od stava 1 ovog člana, ukoliko je izgradnja privremenih objekata u šumi i šumskom zemljištu u funkciji ruralnog razvoja, može se omogućiti njihovo postavljanje na osnovu odobrenja nadležnog organa uprave uz naknadu, u skladu sa zakonom.

Zabrana odlaganja otpada u šumi

Član 46

U šumi i na šumskom zemljištu zabranjeno je odlaganje otpada u skladu sa zakonom.

Lica koja su vršila nepropisno odlaganje otpada u šumi ili na šumskom zemljištu, dužna su da ga o svom trošku uklone.

Vlasnici i korisnici šuma dužni su da iz šume odnosno sa šumskog zemljišta uklone ne industrijski otpad koji je prouzrokovan od strane nepoznatih lica.

Dio sredstva podrške za aktivnosti iz stava 3 ovog člana, obezbeđuju se iz budžeta države u skladu sa zakonom.

Upotreba hemijskih sredstava

Član 47

U šumi se mogu upotrebljavati samo atestirana hemijska sredstva, koja ne ugrožavaju biološku ravnotežu i to isključivo za potrebe zaštite šumskog podmlatka od štetnog uticaja divljači, zaštite od biljnih bolesti i štetočina koje nije moguće drugačije brojno smanjiti kao i za potrebe gašenja požara.

Listu dozvoljenih hemijskih sredstava iz stava 1 ovog člana, na predlog nadležnog organa uprave utvrđuje ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine.

Opšte mjere zaštite šuma

Član 48

Opšte mjere za sprječavanje štetnih posljedica od biotičkih i abiotičkih uticaja, koji bi mogli narušiti ravnotežu u ekosistemu šuma i ugroziti funkcije šuma, zasnivaju se na principima održivog gazdovanja šumama.

Vlasnici i korisnici šuma dužni su da nakon sječe i izvoza drvnih sortimenata iz šume ili nakon sanacije štete u šumi, na osnovu stručnih usmjerenja nadležnog organa uprave, uspostave šumski red i druge mjere, u skladu sa propisima.

Šumski red iz stava 2 ovog člana podrazumijeva održanje stanja šuma nakon korišćenja, koje obezbjeđuje uslove za očuvanje šuma od biljnih bolesti, štetočina i požara, kao i očuvanje stabala, podmladka, šumskih zemljišta, izvorišta voda i staništa rijetkih i ugroženih biljnih vrsta.

Vanredne mjere zaštite šuma

Član 49

U slučajevima pojave progresivnog širenja bolesti ili štetočina u većim razmjerama, Ministarstvo može narediti posebne mjere zaštite šuma.

Mjere iz stava 1 ovog člana se, naročito, odnose na:

- privremenu zabranu postojeće ili planirane sječe, izuzev sječe u cilju otklanjanja posljedica vanredne situacije;
- suzbijanje bolesti i štetočina ili sprječavanje njihovog širenja;
- uništavanje šumskog reproduktivnog materijala zaraženog bolestima ili napadnutog štetočinama.

Izvođenje mjera iz stava 2 alin. 2 i 3 ovog člana obezbjeđuje nadležni organ uprave.

Zaštita šuma od požara

Član 50

U šumi i na šumskom zemljištu zabranjeno je loženje otvorene vatre i odlaganje predmeta koji mogu prouzrokovati požar, izuzev na određenim mjestima i u slučajevima obavljanja poslova odnosno djelatnosti vezanih za gazdovanje šumama.

U periodu povećane opasnosti od požara u šumi i šumskom zemljištu, nadležni organ uprave dužan je da obezbijedi poslove čuvanja šuma putem stalnih dežurstava.

Za šume i šumska zemljišta koja su posebno izložena opasnostima od požara primjenjuju se posebne mjere za sprječavanje i pripremu za gašenje požara u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Vlasnici i korisnici šuma dužni su da preventivno djeluju, suzbijaju i da učestvuju u gašenju požara u svojim šumama, odnosno šumama koje koriste u skladu sa zakonom.

Sprovođenje mjera iz stava 4 ovog člana, na osnovu godišnjeg plana gazdovanja šumama, obezbjeđuje se u saradnji nadležnog organa uprave, jedinice lokalne samouprave i drugih državnih organa u skladu sa propisom kojim se uređuje zaštita i spašavanje od požara.

Monitoring šuma

Član 51

Nadležni organ uprave u skladu sa metodologijom monitoringa Međunarodnog programa saradnje (ICP), prati i procjenjuje zdravstveno stanje šuma i o tome izvještava Ministarstvo i javnost.

Monitoring šuma iz stava 1 ovog člana je sistem stalnog praćenja i analize stanja šuma kao ekosistema, a posebno njihove vitalnosti, zdravstvenog stanja i biološke raznovrsnosti radi preduzimanja mjera prevencije i zaštite.

Ministarstvo i nadležni organ uprave u okviru svoje nadležnosti prate i procjenjuju obim bespravničkih sječa u šumama u skladu sa usvojenom metodologijom i o tome izvještavaju javnost.

Ministarstvo i nadležni organ uprave u okviru svoje nadležnosti prate i procjenjuju održivost gazdovanja šumama na osnovu nacionalnih kriterijuma iz člana 3 stav 1 ovog zakona i o tome izvještavaju javnost.

Programi monitoringa iz st. 1, 2 i 3 ovog člana sastavni su dio nacionalne strategije sa planom razvoja šuma i šumarstva.

Plan sanacije šuma

Član 52

U slučaju degradacije šuma prouzrokovane abiotičkim ili biotičkim činiocima i šumskim požarima, donosi se plan sanacije šuma.

Plan sanacije šuma naročito sadrži:

- analizu uzroka šteta;
- procjenu obima štete sa kartografskim prikazom oštećenih površina;
- mjere za sanaciju štete;
- potrebna finansijska sredstva;
- način i rok izvođenja radova.

Plan sanacije šuma donosi nadležni organ uprave uz saglasnost Vlade.

Bliži propisi o očuvanju, zaštiti, monitoringu i sanaciji šuma

Član 53

Ministarstvo donosi bliže propise o:

- 1) mjerama za sprječavanje i suzbijanje biljnih bolesti, štetočina i šumskom redu, vanrednim mjerama zaštite i planu sanacije;
- 2) metodologiji ICP monitoringa i procjene zdravstvenog stanja šuma uključujući izvještavanje;
- 3) metodologiji praćenja održivosti gazdovanja šumama i obima bespravnih sječa, uključujući izvještavanje.

Ministarstvo u saradnji sa ministarstvom nadležnim za poslove zaštite i spašavanja od elementarnih nepogoda, donosi bliži propis o mjerama za sprječavanje i suzbijanje šumskih požara.

VI UZGOJ I PODIZANJE NOVIH ŠUMA

Srazmjernost uzgojnih radova i obima sječe

Član 54

Vlasnici i korisnici šuma, koji izvrše sječu u svojim šumama odnosno šumama koje koriste, dužni su da izvrše i potrebne radove na uzgoju šuma, u zavisnosti od vrste sječe i srazmjerno njenom obimu.

Radovi iz stava 1 ovog člana nalažu se vlasnicima privatnih šuma rješenjem za sječu, a korisnicima državnih šuma izvođačkim projektima, odnosno godišnjim planovima gazdovanja u skladu sa ovim zakonom i ugovorom.

Kriterijumi za srazmjernost uzgojnih radova u odnosu na obim sječa, u zavisnosti od tipova šuma odnosno vrsta i razvojnih faza sastojina, sastavni su dio nacionalnih smjernica iz člana 3 stav 1 ovog zakona.

Podizanje novih šuma

Član 55

Nove šume podižu se na goletima, ili drugim nešumskim površinama, za koje se u planu razvoja šuma utvrdi da bi šume mogle biti produktivnije od postojećeg korišćenja zemljišta ili da bi nove šume na tim zemljištima mogle imati značajniju ekološku i socijalnu funkciju.

Podizanje novih šuma planira se u okviru nacionalne strategije sa planom razvoja šuma i šumarstva odnosno plana razvoja šuma.

Pošumljavanje i održavanje mladih kultura koji se podižu u javnom interesu u skladu sa ovim zakonom, sufinansiraju se u skladu sa kriterijumima i uslovima iz člana 107 stav 2 ovog zakona.

Način vršenja pošumljavanja i uzgojnih radova

Član 56

Podizanje novih šuma i uzgojni radovi u postojećim šumama vrše se u skladu sa stručnim standardima, utvrđenim u nacionalnim smjernicama iz člana 3 stav 1 ovog zakona.

VII POSTUPCI ZA SJEČU STABALA I PROMET DRVNIH SORTIMENATA

Doznaka stabala za sječu

Član 57

Stabla se mogu sjeći samo nakon njihovog odabiranja, obilježavanja i evidentiranja (u daljem tekstu: doznaka), kojim se postižu određeni ciljevi gazdovanja šumama utvrđeni planskim dokumentima.

Doznaka stabala u slučaju čiste sječe, krčenja šuma, sječe na opožarenim površinama, na površinama oštećenim od elementarnih nepogoda, direktne konverzije izdanačkih šuma, može se vršiti na stablima koja se nalaze na rubovima tih površina.

Doznaku stabala za sječu u državnoj šumi vrše lica šumarske struke nadležnog organa uprave koja ispunjavaju uslove iz člana 79 ovog zakona i koja su prošla odgovarajući program obuke.

Doznaku stabala za sječu u privatnoj šumi mogu da vrše i stručna lica koja posjeduju odgovarajuću licencu.

Doznaka stabala za sječu u privatnoj šumi vrši se u saradnji sa vlasnikom šuma.

Nadležni organ uprave za vlasnike privatnih šuma, može izdati rješenje za sječu, bez obaveze doznake stabala, za slučaj sječe ogrijevnog drveta.

U slučaju iz stava 6 ovog člana, vlasnik privatne šume dužan je da doznaku, nakon izdatog rješenja za sječu, u skladu sa članom 59 ovog zakona, obezbjedi sam, u skladu sa propisom i da prije početka sječe dostavi podatke o izvršenoj doznaci, nadležnom organu uprave.

Zahtjev za sječu Član 58

Zahtjev za sječu za privatne šume, vlasnik uz dokaz o vlasništvu, podnosi nadležnom organu uprave.

Zahtjev za sječu iz stava 1 ovog člana podnosi se najkasnije do 1. decembra tekuće godine za naredenu godinu.

Rješenje za sječu Član 59

Rješenje za sječu za privatne šume donosi nadležni organ uprave u skladu sa zakonom kojim se uređuje opšti upravni postupak.

Rješenje iz stava 1 ovog člana donosi se bez odlaganja a najkasnije u roku od 24 sata, nakon izvršene doznake i uplate naknade iz člana 82 ovog zakona.

Rješenje iz stava 1 ovog člana pored elemenata utvrđenih zakonom o opštem upravnom postupku, sadrži:

- ime i prezime vlasnika i broj katastarske parcele odnosno parcela,
- vrstu, količinu i debljinsku strukturu doznačene drvne mase;
- uslove za vršenje sječe i izvoza drvnih sortimenata;
- potrebne mjere zaštite šuma i uspostavljanja šumskog reda,
- potrebne vrste i obim uzgojnih radova proporcionalnih obimu sječa,
- vrijeme i rok za izvršenje radova.
- Iznos naknade iz člana 82 stav 2 ovog zakona.

U slučaju da doznaka stabala za sječu, shodno članu 57 stav 6 ovog zakona, nije obavezna, rješenje iz stava 3 ovog člana sadrži i tu odredbu.

Sječa doznačenih stabala u privatnim šumama može se vršiti samo nakon izdavanja rješenja iz stava 1 ovog člana.

Izveštavanje, žigovanje sortimenata i tehnički prijem radova Član 60

Vlasnici šuma za slučajeve iz stava 6 člana 57 i st. 1 i 2 člana 61 ovog zakona dužni su da, na propisanom obrascu, nadležnom organu uprave dostave podatke o izvršenoj sječi, najkasnije 15 dana nakon izvršene sječe.

Prijem i žigovanje sortimenata kod panja i tehnički prijem radova vrši se uz prisustvo vlasnika odnosno korisnika šuma.

Izvoz i promet drvnih sortimenata

Član 61

Izvoz drvnih sortimanata od mjesta sječe može se vršiti samo nakon obavljenog prijema i žigosanja drvnih sortimanata ili rješenja nadležnog organa uprave da se prijem i žigosanje ne izvrši.

U slučaju da nadležni organ uprave ne izvrši prijem i žigosanje drvnih sortimanata odnosno ne izda rješenje iz stava 1 ovog člana u roku od 30 dana od dana dostave podataka o izvršenoj sječi, smatra se da su se stekli uslovi za izvoz sortimanata od mjesta sječe do mjesta privremenog skladištenja.

Promet drvnih sortimenata od mjesta sječe odnosno privremenog skladištenja do krajnjeg odredišta vrši se na osnovu dokaza o porijeklu koje izdaje vlasnik ili korisnik šume, na obrascu izdatom prilikom izdavanja rješenja za sječu od strane nadležnog organa uprave.

Drvni sortimenti koji se nađu u prometu bez dokaza o porijeklu, i nijesu žigosani ili ne posjeduju rješenje iz stava 1 ovog člana smatraće se nelegalnim.

Vlasnici i korisnici šuma dužni su da vode evidenciju o sječi (količini, kvalitetu i sortimentskoj strukturi) i prometu drvnih sortimenata.

Registar izdatih dokaza o porijeklu drvnih sortimenata vodi nadležni organ uprave i dostupan je javnosti.

Bliži propis o doznaci, sječi, prijemu, žigosanju i prometu drveta

Član 62

Ministarstvo donosi bliže propise o:

- 1) doznaci i sječi stabala, prijemu i žigosanju drvnih sortimenata, koji naročito sadrži: način i uslove za doznaku i evidentiranje doznačenih stabala za sječu, obrazac zahtjeva za sječu o odobrenje sječe, način obavještanja o doznaci i izvršenoj sječi, način žigosanja i evidentiranja posječene drvene mase, kao i vršenja prijema sječišta;
- 2) prometu drvnih sortimenata, koji naročito sadrži: obrazac za doznaku stabala i dokaz o porijeklu drvnih sortimenata, način obavještanja o otpremi sortimanata, vođenju registra dokumenata, kao i evidenciji prometa drvnih sortimenata.

VIII USLOVI ZA KORIŠĆENJE ŠUMA

Opšti uslovi

Član 63

Korišćenje šuma vrši se u skladu sa važećim planom gazdovanja šumama.

Korišćenje šuma u privatnoj svojini vrši se u skladu sa rješenjem nadležnog organa uprave.

Radovi na korišćenju šuma vrše se u skladu sa načinom i standardima, utvrđenim u nacionalnim smjernicama iz člana 3 stav 1 ovog zakona.

Uslovi za izvođače radova Član 64

Korisnici šuma i izvođači šumskih radova moraju ispunjavati minimalne stručno-tehničke, tehnološke i druge uslove za izvođenje radova u šumama u skladu sa zakonom.

Bliži propis o uslovima iz stava 1 ovog člana donosi Vlada.

IX IZGRADNJA I ODRŽAVANJE ŠUMSKE INFRASTRUKTURE

Uslovi za izgradnju i održavanje Član 65

Šumska infrastruktura se planira, projektuje, gradi i održava, uz poštovanje tehničkih, ekoloških i ekonomskih uslova, sa najmanjim mogućim štetnim uticajem na šumski ekosistem i funkcije šuma na način kojim se ne:

- ugrožavaju izvorišta vode i njihovi prirodni tokovi;
- uzrokuje pojavu procesa erozije;
- sprječava normalan tok vode iz bujica;
- destabilizuje zemljište i povećava opasnost od odrona;
- degradiraju staništa rijetkih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta;
- uništava prirodno ili kulturno nasleđe ili ugrožavaju učinci ostalih socijalnih funkcija šuma;
- ugrožava višenamjenska upotreba šumskih saobraćajnica.

Značaj šumskih puteva Član 66

Šumski putevi su sastavni dio šume odnosno šumskog zemljišta i od javnog su značaja.

Šumski putevi, koji pored svoje osnovne namjene gazdovanja šumom omogućavaju i pristup do sela odnosno pojedinih seoskih imanja, izletničkih, turističkih, lovačkih i drugih sličnih objekata u ruralnim područjima, od javnog su značaja za lokalno stanovništvo (u daljem tekstu: šumski putevi od lokalnog značaja).

Upravljanje šumskim putevima Član 67

Putevi koji su u funkciji gazdovanja šumama smatraju se šumskim putevima.

Šumsku infrastrukturu mogu koristiti vlasnici, korisnici i posjetioci šuma, pod uslovima koje utvrdi nadležni organ državne uprave.

Izgrađene šumske puteve od lokalnog značaja, Vlada na predlog nadležnog organa uprave u skladu sa zakonom, može povjeriti na upravljanje jedinici lokalne samouprave.

Za potrebe zaštite šumskih puteva nadležni organ uprave u saradnji sa nadležnim organom za poslove saobraćaja, znakovima obilježava propisano najveće osovinsko opterećenje i težinu vozila kao i trajanje ogrničenja.

Planiranje izgradnje i održavanja šumskih puteva

Član 68

Izgradnja i održavanje šumskih puteva planira se nacionalnom strategijom sa planom razvoja šuma, a realizuje se na osnovugodišnjeg plana gazdovanja šumama.

Pri planiranju izgradnje i održavanja šumskih puteva, pored značaja puta za gazdovanje šumom, uzima se u obzir i javni interes odnosno potrebe ruralnog razvoja, kao i turističke i rekreacione potrebe.

Šumski put se može graditi nakon pribavljanja dozvole koju na osnovu projekta za njegovu izgradnju izdaje nadležni organ uprave.

Nadležni organ uprave vodi katastar šumskih puteva i nadležan je za planiranje izgradnje i održavanja šumskih puteva.

Finansiranje izgradnje i održavanja šumske infrastrukture

Član 69

Izgradnja i održavanje šumskih puteva kojima upravlja nadležni organ uprave, finansira se iz budžeta države odnosno korisnika šuma u slučaju državnih šuma a sufinansira se u slučaju privatnih šuma ako je izgradnja šumskih puteva u javnom interesu.

Tehnički prijem izgradnje i održavanja šumskih saobraćajnica

Član 70

Tehnički prijem kod izgradnje i održavanja šumskih puteva i vlaka obavlja nadležni organ uprave u skladu sa propisima.

Bliži propis o šumskim saobraćajnicama

Član 71

Bliži propis o šumskim saobraćajnicama, koji sadrži: način projektovanja, standarde izgradnje i održavanja, način korišćenja, označavanje šumskih puteva, donosi Ministarstvo u saradnji sa nadležnim organom uprave za poslove saobraćaja.

X USLOVI ZA KORIŠĆENJE NEDRVNIH ŠUMSKIH PROIZVODA I FUNKCIJA ŠUMA

Korišćenje nedrvnih šumskih proizvoda

Član 72

Nedrvni šumski proizvodi mogu se koristiti na način koji ne ugrožava ekosistem i funkcije šuma u skladu sa propisima i planom gazdovanja šumama.

U djelovima šume odnosno šumskog zemljišta koji su od strane vlasnika izdvojeni za sopstvenu proizvodnju odnosno korišćenje nedravnih šumskih proizvoda, posjetiocima šuma je zabranjeno sakupljanje nedravnih šumskih proizvoda.

Vlasnik šume u saradnji sa nadležnim organom uprave u slučaju iz stava 2 ovog člana dužan je da obilježi vidnim znacima površinu koja je izdvojena za sopstveno korišćenje nedravnih šumskih proizvoda.

Za korišćenje i komercijalni otkup nedravnih šumskih proizvoda plaća se naknada, na osnovu ugovora o korišćenju, kojeg obavezno zaključuju otkupljivači šumskih proizvoda, registrovani u Centralnom registru Privrednog suda, sa nadležnim organom uprave u skladu sa zakonom.

Naknada iz stava 4 ovog člana prihod je budžeta države u iznosu od 67% i nacionalnog udruženja privatnih vlasnika šuma u iznosu od 33%.

Naknada za dodijeljeno pravo komercijalnog korišćenja odnosno otkupa iz stava 4 ovog člana iznosi 5% tržišne cijene otkupljenih proizvoda.

Cjenovnik za izračunavanje naknade iz stava 4 ovog člana godišnje utvrđuje nadležni organ uprave uz saglasnost Ministarstva,

Otkupljivači su dužni da vode evidenciju sakupljača, lokaliteta, otkupljenih vrsta i količina nedravnih šumskih proizvoda.

Otkup nedravnih šumskih proizvoda u komercijalne svrhe iz šuma i šumskih zemljišta dozvoljen je samo uz prethodno evidentiranje sakupljača u skladu sa stavom 8 ovog člana ili pribavljene druge odgovarajuće dozvole u skladu sa zakonom.

Bliže uslove za sakupljanje i sadržaj evidencije iz stava 8 ovog člana, osim za zaštićene vrste biljaka i gljiva, donosi Ministarstvo uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove zaštite životne sredine.

Ograničenja korišćenja funkcija šuma od strane trećih lica

Član 73

U svrhu korišćenja funkcija šuma, posjetioci se mogu slobodno kretati po šumi i šumskom zemljištu, osim po površinama za koje je zakonom drugačije određeno.

Posjetiocima šuma zabranjeno je naročito:

- remetiti ili pomjerati šumske granice, znakove ili druga obilježja;
- motornim vozilima koristiti šumske vlake, osim onih koje nadležni organ uprave u saradnji sa vlasnicima, posebno izdvoji za te svrhe;
- ulaziti u područja gdje se vrši sječa, izvlačenje i transport drveta, pošumljavanje, u ograđena šumska područja i šumske rasadnike.

Bez odobrenja vlasnika šuma zabranjeno je naročito:

- koristiti šumske puteve motornim vozilima u slučaju manifestacionih događaja kao i za komercijalne namjene trećih lica;
- parkirati i kampovati u šumama i na šumskim zemljištima;
- smještati pčelinjake, lovnotehničke i druge objekte u šumama i na šumskim zemljištima.

Vlasnik ili korisnik šume i šumskog zemljišta u slučajevima iz st. 2 i 3 ovog člana neće se smatrati odgovornim za bezbjednost posjetioca šuma.

Odobrenje iz stava 3 ovog člana, koje može uključivati i obavezu plaćanja odgovarajuće naknade, za državne šume izdaje nadležni organ uprave, a za privatne šume privatni vlasnik ili registrovano lokalno udruženje privatnih vlasnika.

Naknada za neposredno korišćenje funkcija šuma

Član 74

Pravna i fizička lica koja neposredno komercijalno koriste određene socijalne funkcije šuma kao što su snabdjevanje vodom, odmor i rekreacija, ekoturizam i pašarenje i sl., plaćaju naknadu na osnovu ugovora o korišćenju, zaključenim sa nadležnim organom uprave odnosno vlasnicima šuma i šumskih zemljišta.

Metodologiju kao osnovu za određivanje visine naknade iz stava 1 ovog člana, na predlog nadležnog organa uprave, propisuje Ministarstvo.

Naknada za zaštitu, očuvanje i unaprjeđenje ekoloških i socijalnih funkcija šuma od strane pravnih lica

Član 75

Sva pravna lica u okviru šumskog područja, koja se bave privrednom djelatnošću na teritoriji Crne Gore, plaćaju naknadu za zaštitu, očuvanje i unaprjeđenje ekoloških i socijalnih funkcija šuma.

Naknada iz stava 1 ovog člana utvrđuje se u visini od 0,07 % na ukupni prihod privrednih subjekata, prije oporezivanja.

Naknada utvrđena u stavu 2 ovog člana, prihod je budžeta države i koristi se za namjene iz stava 1 ovog člana.

Naknadu utvrđenu u stavu 2 ovog člana obaveznici uplaćuju najkasnije 15 dana od isteka roka za predaju prijave poreza na dobit pravnih lica.

Od plaćanja naknade iz stava 1 ovog člana izuzimaju se organi državne i lokalne uprave, javne ustanove, fondacije, humanitarne organizacije i udruženja građana, koje obavljaju neprofitnu djelatnost u skladu sa zakonom.

XI USLOVI ZA PRODAJU I PODJELU ŠUMSKIH PARCELA

Prodaja privatnih šuma

Član 76

Vlasnik privatne šume, ukoliko namjerava prodati šumu odnosno šumsko zemljište, koje ima zaštitnu ili posebnu namjenu, dužan je da ga prethodno ponudi na prodaju nadležnom organu uprave.

Ako nadležni organ uprave ne prihvati ponudu iz stav 1 ovog člana u roku od 30 dana od dana kada mu je ponuda dostavljena, vlasnik može šumu odnosno šumsko zemljište prodati drugom licu, ali ne pod povoljnijim uslovima od uslova pod kojima ga je ponudio nadležnom organu uprave.

Otuđivanje državnih šumskih parcela

Član 77

Šuma odnosno šumsko zemljište u državnoj svojini može se otuđiti samo po odluci Vlade, u slučaju ako se:

- nalazi na području koje je prostornim planom predviđeno za promjenu namjene zbog javnog interesa;
- sprovodi politika zamjenjivanja državnih parcela šuma odnosno šumskog zemljišta sa privatnim u cilju zaokruživanja državnog posjeda, a da se pri tome površina državnih šuma odnosno šumskog zemljišta ne smanjuje;
- sprovodi politika zaokruživanja kompleksa privatnih šumskih posjeda, u skladu sa politikom ruralnog razvoja, a da se pri tome površina državnih šuma odnosno šumskog zemljišta ne smanjuje.

XII ORGANIZACIJA POSLOVA JAVNE ŠUMARSKE SLUŽBE I DJELATNOSTI OD JAVNOG INTERESA U ŠUMARSTVU

1. JAVNA ŠUMARSKA SLUŽBA

Poslovi javne šumarske službe i njihovo vršenje

Član 78

Poslovi javne šumarske službe obuhvataju:

- 1. donošenje upravnih akata u vezi sa gazdovanjem šumama;**
- 2. poslove na šumarskom planiranju, projektovanju, inventuri i monitoringu šuma:**
  - a) kartiranje šumskih staništa i tipova šuma;
  - b) pripremu stručnih osnova za nacionalne strategije i planove;
  - c) izradu planova razvoja šuma;
  - d) izradu planova očuvanja ekološko značajnih lokaliteta u šumskim prostorima;
  - e) izradu planova gazdovanja šumama;
  - f) izradu izvođačkih projekata;
  - g) izradu projekata izgradnje šumske infrastrukture;
  - h) izradu godišnjeg plana gazdovanja šumama;
  - i) izradu višegodišnjeg i godišnjeg budžetskog programa;
  - j) sprovođenje nacionalne inventure šuma;
  - k) sprovođenje inventure šuma za potrebe planiranja gazdovanja šumama;
  - l) sprovođenje monitoringa zdravstvenog stanja šuma, održivosti gazdovanja šumama i bespravnih aktivnosti u šumama;
- 3. poslove u vezi sa gazdovanjem šumama:**
  - a) podizanje novih šuma uključujući pošumljavanje i njegu novih kultura;
  - b) njegu i obnovu visokih šuma i prevođenje izdanačkih šuma u visoke šume;
  - c) doznaku stabala za sječu, žigosanje sortimanata i tehnički prijem sječišta odnosno šumskih radova;
  - d) uspostavljanje, registar i održavanje sjemenskih sastojina i obezbjeđivanje šumskog reproduktivnog materijala;
  - e) očuvanje genofonda rijetkih šumskih vrsta;
  - f) očuvanje biodiverziteta i prirodnih vrijednosti šuma;
  - g) zaštitu šuma od biotičkih i abiotičkih činilaca i požara uključujući dijagnozno-prognozne poslove;
  - h) sanaciju oštećenih i degradiranih sastojina;

- i) održavanje i unaprjeđenje drugih ekoloških i socijalnih funkcija šuma;
- j) tehnički prijem realizacije projekata koji se finansiraju iz budžeta;
- 4. **poslove čuvanja šuma i šumskog zemljišta od protivpravnih radnji;**
- 5. **poslove na uspostavljanju, vođenju i održavanju informacionog sistema o šumama i šumarstvu** uključujući tržište šumskih proizvoda i usluga;
- 6. **poslove stručne podrške korišćenju budžetskih sredstava** namjenjenih za šume i šumarstvo, uključujući informisanje i izradu programa i projekata za njihovo korišćenje;
- 7. **savjetodavnu podršku vlasnicima privatnih šuma** ili njihovim udruženjima u vezi sa održivim gazdovanjem šumama, korišćenja podsticajnih sredstava, zajedničkog gazdovanja, prodaje i marketinga šumskih proizvoda i osnivanja malih i srednjih šumarskih preduzeća;
- 8. **obrazovanje i obuku vlasnika šuma, šumarskih stručnjaka i izvođača radova** u šumarstvu;
- 9. **istraživačko-razvojni rad u šumarstvu:**
  - a) istraživačko-razvojni rad za potrebe poslova javne šumarske službe i šumarskih djelatnosti od javnog interesa;
  - b) izradu standarda za gazdovanje šumama i šumarstvo;
  - c) saradnju u primijenjenim istraživanjima vezanih za šume i šumarstvo;
- 10. **stručnu saradnju, promociju i odnose sa javnošću u šumarstvu:**
  - a) saradnju na nacionalnom i međunarodnom nivou;
  - b) promociju učešća zainteresovanih grupa i šire javnosti u procesu planiranja i donošenja odluka u šumarstvu;
  - c) pripremu edukativne, stručne i popularne literature i informacija vezanih za šume i šumarstvo;
  - d) odnose sa javnošću.

Poslove iz stava 1 tač. 1 - 8 ovog člana, u okviru svoje nadležnosti, vrši nadležni organ uprave za sve šume bez obzira na vlasništvo, u skladu sa zakonom.

Pojedine poslove javne šumarske službe iz stava 1 tač. 2, 5, 6, 7, 9 i 10 ovog člana, u okviru svoje nadležnosti, vrši Ministarstvo u skladu sa zakonom.

Pojedini poslovi javne šumarske službe iz stava 1 tač. 1 - 10 ovog člana, mogu se povjeriti i drugim pravnim licima koja ispunjavaju propisane uslove u skladu sa zakonom.

Nadležni organ uprave i Ministarstvo mogu davati pojedine poslove iz stava 1 tač. 2, 3, 5, 7, 8, 9 i 10 ovog člana na neposredno izvođenje specijalizovanim izvođačima u skladu sa ovim zakonom.

Uslovi za vršenje poslova javne šumarske službe

Član 79

Za vršenje poslova javne šumarske službe, zapošljena lica u nadležnom organu uprave moraju da imaju položen stručni ispit (opšti i specijalistički dio), u skladu sa zakonom.

Za vršenje pojedinih poslova javne šumarske službe, zapošljena lica kod ovlašćenog pravnog lica moraju imati odgovarajuće stručnu licencu u skladu ovim zakonom.

Licencu iz stava 2 ovog člana moraju posjedovati i zapošljena lica kod neposrednih, specijalizovanih izvođača pojedinih poslova javne šumarske službe iz člana 78 stav 4 ovog zakona.

Licencu iz st. 2 i 3 ovog člana izdaje Ministarstvo.

Lica, koja imaju položen stručni ispit iz stava 1 ovog člana, direktno stiču uslove za sticanje licence u skladu sa propisom iz stava 6 ovog člana.

Bliži sadržaj, uslove, postupak i troškove za sticanje specijalističkog dijela stručnog ispita iz stava 1 ovog člana kao i licence iz stava 2 ovog člana, propisuje Ministarstvo.

Poslovi čuvanja šuma i šumskog zemljišta Član 80

Lice koje je ovlašćeno za vršenje poslove čuvanja šuma (u daljem tekstu nadzornik šuma), ima pravo i obavezu naročito da:

- legitimise lica zatečena u vršenju protipravnih radnji u šumama i šumskim zemljištima odnosno lica za koja postoji osnovana sumnja da su izvršila takve radnje, ako ne može da utvrdi identitet tog lica na drugi način;
- pregleda ili zaustavi prevozno sredstvo na šumskom odnosno lokalnom šumskom putu, sa ciljem kontrole prometa i porijekla šumskih proizvoda;
- vrši kontrolu sakupljanja nedravnih šumskih proizvoda u šumama i na šumskim zemljištima;
- vrši privremeno oduzimanje bespravno prisvojenih šumskih proizvoda i predaje ih nadležnom organu;
- preduzima mjere u cilju sprječavanja pomijeranja ili uništavanja graničnih oznaka odnosno samovlasnog zauzimanja šuma i šumskog zemljišta;
- preduzima druge mjere i radnje za koje je ovlašćen aktom donešenim na osnovu tog zakona.

Kada lice koje je ovlašćeno za vršenje poslove čuvanja šuma preduzima radnje iz stava 1. ovog člana, dužno je da prethodno pokaže službenu legitimaciju.

Lice koje je ovlašćeno za vršenje poslove čuvanja šuma dužno je da o protivpravnoj radnji iz stava 1 ovog člana i utvrđenom činjeničnom stanju u pogledu tih radnji, sačini zapisnik i odmah obavesti nadležni inspekcijski organ i policiju.

Omogućavanje obavljanja poslova javne šumarske službe i dokazivanje identiteta Član 81

Vlasnici šuma moraju dozvoliti obavljanje poslova javne šumarske službe u svojoj šumi.

Lica, koja obavljaju poslove javne šumarske službe nose službenu uniformu ili službenu legitimaciju.

Bliži propis o ovlašćenjima, izgledu službene uniforme i sadržaju službene legitimacije na predlog nadležnog organa uprave donosi Ministarstvo.

Naknada za obavljanje određenih poslova javne šumarske službe Član 82

Vlasnici i korisnici šuma plaćaju naknadu za obavljanje određenih poslova javne šumarske službe (doznaku stabala, izradu izvođačkog projekta, premjer i žigosanje drveta i izdavanje obrasca dokaza o porijeklu šumskih sortimenata), čiju visinu utvrđuje nadležni organ uprave uz saglasnost Ministarstva.

Plaćena naknada iz stava 1 ovog člana preduslov je vlasniku šume za izdavanje rješenja za sječu.

Pravo raspolaganja ličnim podacima za potrebe javne šumarske službe

Član 83

Nadležni organ uprave odnosno ovlašćeno pravno lice ima pravo da za obavljanje poslova javne šumarske službe raspolaze ličnim podacima o vlasnicima šume i šumskog zemljišta u skladu sa propisima o zaštiti ličnih podataka.

Lični podaci i podaci iz stava 1 ovog člana su: adresa, poreski identifikacioni broj ili druga identifikacijska oznaka iz katastra, grafički i tekstualni podaci o parcelama, njihovoj površini, katastarskoj opštini, katastarskoj kulturi i katastarskom razredu.

Nadležni organ uprave odnosno ovlašćeno pravno lice na osnovu prethodno podnesenog zahtjeva ima pravo da dobije podatke iz stava 2 ovog člana u obliku elektronske baze katastra zemljišta Crne Gore.

Vlasnici podataka elektronske baze katastra zemljišta Crne Gore, dostavljaju nadležnom organu uprave te podatke besplatno.

2. DJELATNOSTI OD JAVNOG INTERESA U ŠUMAMA

Vrste djelatnosti od javnog interesa

Član 84

Djelatnosti od javnog interesa u šumama obuhvataju, naročito, radove odnosno aktivnosti na:

- 1) pošumljavanju zemljišta izuzev podizanja brzorastućih plantaža;
- 2) uzgoj i zaštita šuma;
- 3) očuvanju šuma, njihove biološke raznovrsnosti i genofonda rijetkih, ugroženih i vrijednih vrsta šumskog drveća;
- 4) očuvanju posebno značajnih staništa ;
- 5) sanaciji degradiranih šuma;
- 6) njezi i obnovi zaštitnih šuma i šuma posebne namjene;
- 7) njezi visokih šuma do razvojne faze mlađeg letvenjaka;
- 8) indirektnoj konverziji izdanačkih šuma;
- 9) sakupljanju i čuvanju šumskog sjemena autohtonih i rijetkih vrsta drveća;
- 10) proizvodnji šumskog reproduktivnog materijala autohtonih i rijetkih vrsta drveća;
- 11) održavanju i opremanju šuma za potrebe socijalnih funkcija;
- 12) održavanju i unaprjeđivanju potencijala ekoloških funkcija šuma;
- 13) izgradnji i održavanju šumskih puteva.

Obavljanje djelatnosti od javnog interesa

Član 85

Djelatnosti od javnog interesa u šumama mogu obavljati vlasnici i korisnici šuma.

Obavljanje djelatnosti od javnog interesa u šumama u državnoj svojini obezbjeđuje nadležni organ uprave.

3. ŠUMARSKO OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

Osposobljavanje zapošljenih šumarskih stručnjaka i vlasnika šuma

Član 86

Nadležni organ uprave i korisnici državnih šuma dužni su da obezbijede uslove za stručno usavršavanje zaposlenih (kursevi, tečajevi i sl.) za potrebe uzgoja, zaštite, korišćenja šuma i drugih poslova odnosno djelatnosti u šumarstvu, u skladu sa odgovarajućim planovima, koji se donose u skladu sa zakonom.

Planove iz stava 1 ovog člana donose nadležni organ uprave i korisnici državnih šuma u saradnji sa centrom za stručno osposobljavanje, na osnovu nacionalne strategije sa planom razvoja šuma i šumarstva.

Nadležni organ uprave obezbjeđuje uslove iz stava 1 ovog člana i za vlasnike privatnih šuma, a njihovo stručno usavršavanje i osposobljavanje se finansira iz budžeta države.

4. SAVJET ZA ŠUME

Nacionalni savjet

Član 87

Radi davanja kompetentnih mišljenja i predloga za odlučivanje o stručnim pitanjima i za stručnu pomoć u postupku donošenja odluka i pripreme propisa iz oblasti šuma i šumarstva. Vlada osniva Nacionalni savjet za šume (u daljem tekstu Nacionalni savjet), u skladu sa ovim zakonom.

Nacionalni savjet naročito daje:

- 1) mišljenje na predloge zakona i drugih propisa kojima se uređuju pitanja iz oblasti šuma i šumarstva;
- 2) mišljenje na predloge Nacionalne šumarske politike, Strategije sa planom razvoja šuma i drugih strateških dokumenata i prati njihovu implementaciju;
- 3) mišljenje na višegodišnji i godišnji budžetski program;
- 4) predloge za edukaciju i stručno usavršavanje stručnih kadrova iz oblasti šumarstva;
- 5) predloge od značaja za unaprjeđenje stanja u oblasti šuma i šumarstva.

U vršenju poslova iz stava 2 ovog člana Nacionalni savjet ostvaruje saradnju sa Ministarstvom i organom državne uprave nadležnim za gazdovanje šumama.

Administrativno-tehničke poslove za potrebe Nacionalnog savjeta obavlja Ministarstvo.

Broj, struktura i rad Nacionalnog savjeta

Član 88

Nacionalni savjet ima predsjednika i 10 članova koje, na predlog Ministarstva, imenuje Vlada.

Članovi Nacionalnog savjeta imenuju se na period od četiri godine.

Članovi Nacionalnog savjeta imenuju se iz reda istaknutih javnih, naučnih, obrazovnih i stručnih radnika iz oblasti šumarstva, zaštite prirode, predstavnika udruženja šumarstva i drvoprerade, nacionalnog udruženja privatnih vlasnika šuma, lokalne samouprave i nevladinih organizacija iz oblasti zaštite prirode i turizma .

Rad Nacionalnog savjeta je javan.

Organizacija Nacionalnog savjeta bliže se uređuje poslovníkom.

Nacionalni savjet donosi poslovník o svom radu.

Nacionalni savjet podnosi Vladi izvještaj o svom radu najmanje jedanput godišnje.

Sredstva za rad Nacionalnog savjeta obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.

Lokalni savjeti

Član 89

U cilju uključivanja zainteresovanih strana u planiranje i donošenje odluka u šumarstvu na lokalnom nivou, osnivaju se savjeti za šume na lokalnom nivou (u daljem tekstu: Lokalni savjet).

Lokalni savjet ima predsjednika i najmanje 6 članova.

Lokalni savjet može osnovati i više jedinica lokalnih samouprava zajedno.

Članove Lokalnog savjeta imenuje predsjednik odnosno predsjednici jedinica lokalne samouprave zajedno od predstavnika lokalne odnosno lokalnih uprava, lokalnih jedinica nadležnog organa uprave, organizacija za zaštitu prirode i ruralni razvoj, lokalnih udruženja privatnih vlasnika šuma, šumarskih preduzeća i drvoprerade, i zaniteresovanih nevladinih organizacija.

Rad lokalnih savjeta finansira se iz budžeta nadležnog organa uprave i jedinica lokalnih samouprava.

Rad Lokalnih savjeta usmjerava Nacionalni savjet.

Administrativno-tehničke poslove za potrebe lokalnih savjeta obavlja nadležni organ uprave.

Lokalni savjet naročito:

- 1) daje mišljenja na plan razvoja i plan gazdovanja šumama za teritoriju lokalne samouprave iz svoje nadležnosti;
- 2) daje predloge za edukaciju i stručno usavršavanje stručnih kadrova iz oblasti šumarstva;
- 3) daje predloge od značaja za unaprjeđenje stanja u oblasti šuma i šumarstva;
- 4) koordinira uključivanje učesnika u pripremu izrade planove razvoja i planova gazdovanja šuma; saradnju između partnera na lokalnom nivou; pripremu programa šumarskog savjetovanja;
- 5) prati utrošak sredstava lokalne uprave kojoj se usmjerava 30% sredstava od koncesija.

Lokalni savjet podnosi izvještaj o svom radu lokalnoj samoupravi i Nacionalnom savjetu najmanje jedanput godišnje.

XIII ORGANIZACIJA UPRAVLJANJA, GAZDOVANJA I RASPOLAGANJA ŠUMAMA U DRŽAVNOJ SVOJINI

1. NADLEŽNOST I POSLOVI

Nadležnost

Član 90

Šumama i šumskim zemljištima u državnoj svojini upravlja i obezbjeđuje njihovo održivo gazdovanje i raspolaganje nadležni organ uprave, u skladu sa zakonom i planskim dokumentima.

Vrste poslova na obezbjeđivanju gazdovanja i raspolaganja šumama u državnoj svojini

Član 91

Poslovi na obezbjeđivanju gazdovanja i raspolaganja šumama odnosno šumskim zemljištima u državnoj svojini, naročito se odnose na:

- 1) davanje koncesija za korišćenje šuma u državnoj svojini;
- 2) davanje koncesija za obavljanje djelatnosti od javnog interesa u šumama u državnoj svojini;
- 3) ustupanje radova u šumama u državnoj svojini na izvođenje;
- 4) prodaju drveta u dubećem stanju iz šuma u državnoj svojini;
- 5) prodaju drvnih sortimenata iz šuma u državnoj svojini;
- 6) davanje šumskih zemljišta u državnoj svojini u zakup;
- 7) prodaju šuma i šumskih zemljišta u državnoj svojini kao i kupovinu šuma;
- 8) davanje prava na korišćenje nedravnih proizvoda šuma u državnoj svojini;
- 9) obezbjeđivanje drveta iz šuma odnosno šumskog zemljišta u državnoj svojini za potrebe lokalnog stanovništva;
- 10) izradu stručnih osnova za pripremu ugovora iz tač. 1 – 8 ovog stava kao i pripremu javnih ponuda i aukcija u te svrhe;
- 11) praćenje tržišnih cijena šuma odnosno šumskog zemljišta, šumskih proizvoda i troškova izvođenja šumskih operacija za potrebe iz tač. 1 – 8 ovog stava;
- 12) nadzor nad ostvarivanjem ugovora iz tač. 1 – 8 ovog stava;
- 13) uspostavljanje i održavanje poslovnog informacionog sistema za šume u državnoj svojini;
- 14) poslovne i finansijske analize i izvještavanje.

Poslove iz stava 1 ovog člana vrši nadležni organ uprave u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Korisnici odnosno koncesionari šuma u državnoj svojini plaćaju posebnu naknadu za obavljanje poslova iz stava 1 tač. 1, 2 i 4 ovog člana, uključujući izradu stručnih osnova za koncesione ugovore i prodaju drveta u dubećem stanju, koju određuje nadležni organ uprave.

2. KONCESIJA ZA KORIŠĆENJE ŠUMA U DRŽAVNOJ SVOJINI ODNOSNO ZA OBAVLJANJE DJELATNOSTI OD JAVNOG INTERESA

Dodjeljivanje koncesije

Član 92

Pravo na korišćenje šuma u državnoj svojini i obavljanje djelatnosti od javnog interesa u šumama daje se na koncesiju u skladu sa zakonom, kojim su uređene koncesije.

Koncesija za korišćenje i koncesija za obavljanje djelatnosti iz stava 1 ovog člana mogu obuhvatati jednu, više ili sve koncesionim aktom predviđene djelatnosti i mogu biti predmet jednog ili više koncesionih ugovora između koncedenta i koncesionara.

Koncesije iz stava 1 ovog člana dodjeljuju se za jednu gazdinsku jedinicu, za period od 5 do 30 godina, s mogućnošću produženja u skladu sa zakonom i koncesionim ugovorom.

Odluku iz stava 3 ovog člana, na predlog nadležnog organa uprave, donosi Vlada.

Uslovi za dodjelu koncesije

Član 93

Šume u državnoj svojini daju se na korišćenje pravnim licima registrovanim u Centralnom registru Privrednog suda, koje ispunjavaju uslove u pogledu tehničko-tehnološke opremljenosti, organizacione i kadrovske osposobljenosti za obavljanje djelatnosti šumarstva.

Bliži uslovi iz stava 1 ovog člana utvrđuju se koncesionim aktom u skladu sa zakonom.

Obim koncesije

Član 94

Obim koncesije okvirno se utvrđuje na osnovu plana gazdovanja šumama a pojedini elementi koncesionog ugovora, kao što su količina i struktura sječe, obim radova u okviru djelatnosti od javnog interesa, godišnje se usklađuju sa godišnjim planom nadležnog organa uprave i sastavni su dio aneksa u koncesionom ugovoru.

Obim sječe na godišnjem nivou može varirati u odnosu na obim utvrđen koncesionim ugovorom, u granicama tolerancije $\pm 20\%$.

Ukoliko obim sječe na godišnjem nivou varira u većem procentu iz stava 2 ovog člana, Vlada na predlog nadležnog organa uprave, zaključuje aneks ugovora.

Koncesionar ima pravo na odštetu za eventualno smanjivanje opsega korišćenja šuma pod koncesijom, osim ako se taj obim smanji zbog restitucije, promjenjenih prirodnih uslova, koji traže izmjenu planova gazdovanja i godišnjih planova nadležnog organa, ili više sile, u skladu sa zakonom.

Posebne obaveze koncesionara

Član 95

Pored obaveza utvrđenih zakonom koncesionar je dužan da:

- se ponaša kao dobar privrednik i domaćin;

- primjenjuje standarde održivog gazdovanja šumama odnosno kvaliteta izvođenja šumskih radova u skladu sa ovim zakonom odnosno propisom;
- vodi transparentnu evidenciju o količinama, porijeklu, preradi i prodaji svih drvnih sortimenata i proizvoda, i o tome periodično izvještava nadležni organ uprave;
- vodi transparentnu evidenciju šumskih radova, radova na izgradnji i održavanju šumskih puteva i troškova sopstvene prerade drvnih proizvoda, i o tome periodično izvještava nadležni organ uprave.

Raskid i obnova koncesije

Član 96

Ako koncesionar ne ispunjava zakonom i koncesionim ugovorom određene obaveze, na predlog nadležnog organa uprave može sa njim raskinuti ugovor u skladu sa zakonom.

Period trajanja koncesije može se produžiti u skladu sa zakonom, a na osnovu pozitivnog rezultata srednjeročne i konačne ocjene uspješnosti koncesionara.

U slučaju iz stava 2 ovog člana, koncesionaru će se ponuditi ugovor o produženju koncesije u skladu sa uslovima iz koncesionog akta.

Koncesiona naknada

Član 97

Za dodijeljenu koncesiju za korišćenja šuma u državnoj svojini plaća se naknada u skladu sa zakonom i koncesionim ugovorom.

Sredstva od naknade iz stava 1 ovog člana pripadaju budžetu države u visini od 70% i budžetima lokalnih samouprava na čijim teritorijama se šume koriste, u visini od 30 %.

Početni iznos naknade iz stava 1 ovog člana, koja je predmet javnog oglasa, određuje se za početnu godinu trajanja koncesije, na osnovu vrijednosti očekivanih drvnih proizvoda i procijenjenih troškova radova, koji su predmet koncesije.

Troškovi radova iz stava 3 ovog člana procjenjuju se na osnovu vrste drveta, sortimentne strukture, otvorenosti šuma, prirodnih i tehnoloških uslova korišćenja odnosno gazdovanja šumama.

Visina koncesione naknade za početnu godinu, postignuta na osnovu javnog oglasa, uključuje se u koncesioni ugovor i godišnje se usklađuje sa realizovanim obimom i strukturom sječa i radova koji su predmet ugovora, kao i cjenama na tržištu.

Bliži propis o metodologiji za obračun i godišnje usklađivanje koncesione naknade, na predlog nadležnog organa uprave, donosi Vlada.

Specifični kriterijumi za dodjelu, prilagođavanje, obnovu ili raskid koncesije

Član 98

Ukoliko koncesionar ne realizuje ugovoreni obim sječe drvene mase shodno članu 94 st. 2 i 3 i člana 96 stav 1 ovog zakona, obim koncesije mu se smanjuje srazmjerno po količini i kvalitetu za preostali period trajanja koncesije.

U slučaju iz stava 1 ovog člana Vlada može umanjenu količinu drvne mase dati na korišćenje u skladu sa zakonom.

Specifični kriterijumi za dodjelu, prilagođavanje, obnovu ili raskid koncesije za korišćenje šuma u državnoj svojini, utvrđuju se koncesionim aktom u skladu sa zakonom.

Kriterijumi za dodjelu koncesije za svaku gazdinsku jedinicu sastavni su dio tenderske dokumentacije.

Praćenje i nadzor koncesionih i drugih ugovora u šumama u državnoj svojini

Član 99

Praćenje i nadzor koncesionih i drugih ugovora o korišćenju odnosno izvođenju radova u šumama u državnoj svojini, u okviru svoje nadležnosti, sprovode nadležni organ uprave i organ državne uprave nadležan za poslove javnih prihoda.

3. OSTALI MEHANIZMI OBEZBJEĐIVANJA GAZDOVANJA I RASPOLAGANJA ŠUMAMA U DRŽAVNOJ SVOJINI

Ustupanje radova na izvođenje u šumama u državnoj svojini

Član 100

Ustupanje radova na izvođenje, koji nijesu predmet koncesije, u šumama u državnoj svojini nadležni organ uprave vrši na osnovu jednogodišnjeg ili višegodišnjeg ugovora.

Na zaključivanje ugovora iz stava 1 ovog člana shodno primjenjuju se odredbe zakona o javnim nabavkama.

Na javni poziv za ustupanje radova na izvođenje saglasnost daje organ državne uprave nadležan za poslove javnih nabavki.

Javni poziv iz stava 3 ovog člana naročito sadrži:

- naziv šumskog područja;
- naziv gazdinske jedinice;
- broj odjeljenja u kojima su ti radovi predmet javnog poziva;
- podatke o vrsti drveća, drvnjoj masi, prirodnim uslovima korišćenja šuma (pristupačnost saobraćajnicama i dr.),
- rok za izvođenje radova;
- kadrovske, tehničko – tehnološke i organizacione uslove koje mora da ispunjava učesnik na javnom pozivu;
- druge uslove za obavljanje radova koji su predmet javnog poziva.

Prodaja drveta u dubećem stanju iz šuma u državnoj svojini

Član 101

Prodaja drveta u dubećem stanju može se vršiti u pojedinim manjim djelovima šuma u državnoj svojini, koji ne ispunjavaju uslove za davanje koncesije odnosno u slučaju kada postupak davanja koncesije nije uspio.

Prodaja drveta iz stava 1 ovog člana vrši se putem aukcije koju sprovodi nadležni organ uprave u skladu sa zakonom.

Ako aukcija iz stava 2 ovog člana odnosno zaključivanje jednogodišnjeg ili višegodišnjeg ugovora ne uspije, nadležni organ uprave može prodaju drveta iz stava 1 ovog člana izvršiti neposrednom pogodbom.

Prodaja drvnih sortimenata iz šuma u državnoj svojini

Član 102

Prodaja drvnih sortimenata iz šuma odnosno šumskog zemljišta u državnoj svojini, koje nijesu predmet koncesije, vrši se putem aukcije, koju sprovodi nadležni organ uprave.

U aukciju iz stava 1 ovog člana mogu se sa svojim drvnim sortimentima uključiti i privatni vlasnici šuma koji sa nadležnim organom uprave sklope odgovarajući ugovor.

Troškovi aukcije iz stava 1 ovog člana padaju na teret postignute prodajne cijene drvnih sortimenata.

U izuzetnim slučajevima ako aukcija iz stava 1 ovog člana ne uspije, primjenjuje se mehanizam neposredne pogodbe.

4. OBEZBJEĐIVANJE STANOVNIŠTVA DRVETOM U RURALNIM PODRUČJIMA

Način i uslovi podrške

Član 103

Nadležni organ uprave obezbjeđuje stanovništvo, koje ima stalno boravište u ruralnim područjima, drvetom iz državnih šuma, u skladu sa zakonom.

Načini podrške iz stava 1 mogu da obuhvataju mogućnosti:

- besplatnog sakupljanja drvnih ostataka nakon sječa na osnovu rešenja nadležnog organa uprave;
- besplatnog korišćenja ogrevnog drveta na panju, licima koji za to ispunjavaju uslove;
- kupovine ogrijevnog i tehničkog drveta na šumskom putu po subvencionisanim uslovima.

Postupak za obezbjeđivanje podrške

Član 104

Za ostvarivanje prava iz člana 103 stav 2 ovog zakona zainteresovana lica podnose zahtjev nadležnom organu uprave, uz plaćanje naknade za izdavanje dokaza o porijeklu u skladu sa ovim zakonom.

Nadležni organ uprave dužan je da planira obezbjeđivanje ruralnog stanovništva drvetom po iz člana 103 stav 2 tač. 1,2 i 3 ovog zakona, kao i da vodi evidenciju o njegovoj realizaciji.

Bliži propis o načinu i uslovima za obezbjeđivanje drveta lokalnom stanovništvu, kao i o kriterijumima za opravdanost dodjeljivanja te podrške, donosi Ministarstvo.

XIV ORGANIZACIJA PODRŠKE VLASNICIMA PRIVATNIH ŠUMA

Način i uslovi za podršku vlasnicima privatnih šuma

Član 105

Država obezbjeđuje podršku vlasnicima privatnih šuma i njihovim udruženjima u skladu sa podsticajnom politikom utvrđenom zakonom, nacionalnom strategijom i planom razvoja šuma i šumarstva.

Finansijska podrška vlasnicima privatnih šuma i njihovim udruženjima odnosi se na usluge u okviru javne šumarske službe i na djelatnosti gazdovanja šumama koje su ovim zakonom definisane kao djelatnosti od javnog interesa.

Način i bliže uslove dobijanja odnosno korišćenja finansijske podrške iz stava 2 ovog člana bliže se utvrđuje propisom iz člana 113 ovog zakona.

Registracija privatnih šumskih gazdinstava

Član 106

U cilju realizacije mjera podsticajne politike utvrđene ovim zakonom, Ministarstvo uspostavlja registar privatnih šumskih gazdinstava.

Registar gazdinstava iz stave 1 ovog člana sastavni je dio registra poljoprivrednih gazdinstava u skladu sa zakonom.

Minimalna veličina šumskog posjeda, koje se po pravilu može registrovati kao šumsko gazdinstvo, iznosi 10 ha.

XV BUDŽETSKO FINANSIRANJE U ŠUMARSTVU

1. PODSTICAJNA POLITIKA

Grupe podsticajnih mjera

Član 107

Podsticajna politika u šumarstvu utvrđuje se za poslove javne šumarske službe iz člana 78 ovog zakona i djelatnosti od javnog interesa iz člana 84 ovog zakona.

Podsticajna politika u šumarstvu utvrđuje se i za sljedeće grupe mjera, u okviru politike Evropske unije, u oblasti ruralnog razvoja za:

- jačanje konkurentnosti u šumarstvu,
- poboljšanje uslova životne sredine putem aktivnog gazdovanja šumama,
- poboljšanje kvaliteta života i diverzifikaciju ruralne ekonomije.

Pojedine podsticajne mjere iz st. 1 i 2 ovog člana, utvrđuju se propisom Vlade.

2. FORMIRANJE PROGRAMSKIH SREDSTAVA I FINANSIRANJE

Osnov za formiranje programskih sredstava za finansiranje

Član 108

Za finansiranje mjera nacionalne strategije sa planom razvoja šuma i šumarstva formira se višegodišnji budžetski program (u daljem tekstu: Budžet za šume i šumarstvo).

Budžet za šume i šumarstvo realizuje se godišnjim programskim budžetima, u skladu sa zakonom.

Potrošačke jedinice Budžeta za šume i šumarstvo su nadležni organ uprave i Ministarstvo.

Prihodi budžeta od šuma i šumarstva

Član 109

Prihodi budžeta od šuma i šumarstva su prihodi od:

- 1) naknada od dodijeljenog prava odnosno koncesije za korišćenje šuma u državnoj svojini;
- 2) naknade od zakupa državnih šuma i šumskih zemljišta;
- 3) naknade za obavljanje poslova javne šumarske službe koju plaćaju privatni vlasnici šuma;
- 4) posebne naknade za obavljanje poslova u vezi sa koncesionim ugovorima i prodajom drveta u dubećem stanju, koju plaćaju korisnici šuma odnosno koncesionari;
- 5) naknade od dodijeljenog prava na korišćenje nedravnih šumskih proizvoda iz državnih šuma;
- 6) naknade za neposredno komercijalno korišćenje funkcija šuma u državnoj svojini ;
- 7) naknade (takse) za zaštitu, očuvanje i unaprjeđenje ekoloških i socijalnih funkcija šuma koju plaćaju svi privredni subjekti na teritoriji Crne Gore;
- 8) naknade za promjenu namjene odnosno krčenje šume i šumskog zemljišta;
- 9) prodaje drveta na panju i drvnih sortimenata iz šuma u državnoj svojini;
- 10) prodaje državnih šuma i šumskih zemljišta;
- 11) ostalih sredstava u skladu sa zakonom.

Sredstva od naknada iz stava 1 tač. 1, 2, 5 i 8 ovog člana (naknade od koncesija, zakupa i promjene namjene šuma i naknade od korišćenja nedravnih šumskih proizvoda), ako zakonom nije drukčije određeno, pripadaju budžetima jedinica lokalnih samouprava na teritoriji gdje se šume nalaze u iznosu od 30%, a preostala sredstva iz stava 1 tač. 1 - 11 ovog člana prihodi su Budžeta Crne Gore.

Sredstva iz stava 2 ovog člana koja pripadaju Budžetu Crne Gore osnova su za Budžet za šume i šumarstvo.

Nadležni organ uprave je potrošačka jedinica za prihode iz stava 1 tač. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10 i 11 ovog člana, a Ministarstvo za prihode iz stava 1 tač. 7, 8 i 11 ovog člana.

Način naplate naknada

Član 110

U pogledu obračuna, naplate, kamate, prinudne naplate, rokova zastarjelosti i ostalog što je u vezi sa plaćanjem naknada određenih ovim zakonom, primjenjuju se propisi koji uređuju poresku administraciju.

Finansiranje poslova i mjera u šumama i šumarstvu

Član 111

Iz Budžeta za šume i šumarstvo finansiraju se sve planirane aktivnosti odnosno mjere u državnim šumama, mjere u okviru djelatnosti od javnog interesa u svim šumama, naročito u izdavačkim šumama, zaštitnim šumama, šumama posebne namjene, u skladu sa ovim zakonom.

Iz Budžeta za šume i šumarstvo sufinansiraju se planirane mjere u okviru djelatnosti od javnog interesa u privatnim šumama i kao podsticajne mjere u skladu sa članom 107 ovog zakona.

Finansiranje mjera u šumarstvu po osnovu drugih programa

Član 112

Iz budžeta za zaštitu životne sredine finansiraju se odnosno sufinansiraju planirane aktivnosti i mjere za očuvanje posebnih staništa u šumama (NATURA 2000) i obezbjeđivanje posebnih režima gazdovanja šumama u zaštićenim područjima prirode, kao i uklanjanje otpada u skladu sa zakonom.

Iz budžeta za vode finansiraju odnosno sufinansiraju se mjere za očuvanje i unapređenje vodne funkcije šuma u slivnim područjima u skladu sa zakonom.

Iz Agrobudžeta finansiraju se planirane mjere u okviru podsticajne politike na području ruralnog razvoja, naročito mjere za jačanje konkurentnosti u šumarstvu u skladu sa zakonom.

Iz budžeta jedinica lokalne samouprave sufinansira se rad Lokalnih savjeta za šume u skladu sa zakonom.

Uslovi za finansiranje mjera, korišćenje i nadzor upotrebe budžetskih sredstava

Član 113

Uslovi, način i obim finansiranja mjera i aktivnosti iz člana 111 ovog zakona, uključujući podsticajne mjere, kontrola namjenske upotrebe dodijeljenih sredstava utvrđuje se propisom Vlade kojim se bliže uređuje Budžet za šume i šumarstvo .

Propis iz stava 1 ovog člana sadrži, naročito:

- vrste mjera koje se finansiraju odnosno sufinansiraju;
- procenat sufinansiranja i planirana sredstva po pojedinim mjerama;
- uslove i kriterijume za korišćenje pojedinih mjera;
- način kontrole u sprovođenju mjera;
- način praćenja i ocjenjivanja efekata mjera;
- način i postupak za dodjeljivanje sredstava;
- mjere za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti u korišćenju sredstava podsticaja.

XVI NADZOR

Nadležnost

Član 114

Nadzor nad sprovođenjem odredaba i propisa donijetih na osnovu ovog zakona, u okviru utvrđenih nadležnosti, vrše Ministarstvo, ministarstva nadležna za poslove finansija, zaštite životne sredine, uređenja prostora i saobraćaja i nadležni organ uprave.

Poslove inspekcijskog nadzora iz stava 1 ovog člana, u okviru svoje nadležnosti, u oblasti šuma i šumarstva, vrši Ministarstvo preko inspektora nadležnog za šumarstvo (u daljem tekstu: šumarski inspektor) u skladu sa zakonom.

Ovlašćenja šumarskog inspektora

Član 115

Šumarski inspektor je ovlašćen, naročito, da kontroliše:

- vršenje sječe i svih radova u šumama sa aspekta zakonitosti, usklađenosti sa planovima i stručno tehničkim standardima;
- promet i porijeklo drvnih sortimenata na šumskim putevima;
- da li se sakupljanje nedravnih šumskih proizvoda kao i njihov promet šumskim putevima vrši u skladu sa propisima;
- skladištenje šumskih sortimenata sa aspekta zaštite šuma;
- sprovođenje mjera osiguranja i zaštite od požara;
- ispunjavanje uslova za izvođenje radova u šumama;
- sprovođenje postupka promjene namjene (krčenja) šuma;
- sprovođenje koncesionih i drugih ugovora o korišćenju šuma kod korisnika šuma;
- izvršenje radova kod krajnjih korisnika budžetskih sredstava (vlasnika privatnih šuma).

Kada utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propis ili da se ne poštuju standardi ili normativi, šumarski inspektor je obavezan da, pored upravnih mjera i radnji propisanih zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor, preduzme i sljedeće upravne mjere i radnje:

- naredi izvršavanje planiranih i drugih potrebnih radova, čije bi neizvršenje prouzrokovalo štetne posljedice;
- naredi obustavu čiste sječe, sječe velikog intenziteta i druge protipravne sječe stabala; krčenja šume; ispaše, kresanja grana i sakupljanja lišća; prometa vozilima izvan šumskih saobraćajnica; protipravnog sakupljanja šumskih proizvoda;
- naredi obnovu sastojina u kojima je izvršena čista sječa ili sječa velikog intenziteta;
- naredi sanaciju sastojina;
- privremeno oduzme protipravno posječeno drvo, drvo protipravno stavljeno u promet i druge protipravno prisvojene ili proizvedene šumske proizvode, kao i sredstva i predmete kojima su izvršene ove radnje;
- naredi sprovođenje utvrđenih mjera na zaštiti šuma i zaštiti od požara;
- u hitnim slučajevima, u kojima bi nastupila šteta po opšti interes, naredi mjere za sprječavanje štete;
- naredi uklanjanje smeća i ostalog otpada iz šume i sa šumskog zemljišta;
- zabrani izvođenje šumskih radova pravnim i fizičkim licima koja ne ispunjavaju stručno-tehničke, tehnološke i druge uslove predviđene ovim zakonom;
- preduzima mjere u cilju sprječavanja protipravnog prisvajanja šuma i protipravne izgradnje objekata;
- predlaže mjere u cilju otklanjanja utvrđenih nepravilnosti u pogledu sprovođenja koncesionih i drugih ugovora o korišćenju šuma kao i oduzimanje prava korišćenja šuma u državnoj svojini.

XVII KAZNE NE ODREDBE

Član 116

Novčanom kaznom od pedesetostrukog do dvjestapedesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) ne izvrši sanaciju degradiranih šuma odnosno šumskog zemljišta (član 37 stav 1);
- 2) izvrši promjenu namjene šuma odnosno šumskog zemljišta u građevinsko ili drugo zemljište - krčenjem - kada to nije utvrđeno planskim dokumentima o uređenju prostora odnosno planom razvoja šuma (član 38 stav 1), na površini do 0.5 hektara;
- 3) izvrši čistu sječu i sječu velikog intenziteta (član 40 stav 1), na površini do 1 ha šuma ili šumskog zemljišta;
- 4) ne obnovi sastojinu u kojoj je izvršena čista sječa ili sječa velikog intenziteta (član 42 stav 1);
- 5) ne pridržava se potrebnih mjera zaštite šuma koje naloži nadležni organ uprave (član 49);
- 6) loži otvorenu vatru u šumi ili na šumskom zemljištu ili odlaže predmete koji mogu prouzrokovati požar izuzev na određenim mjestima i u slučajevima obavljanja poslova odnosno djelatnosti vezanih za gazdovanje šumama (član 50 stav 1);
- 7) vrši sječu stabla bez prethodne doznake (član 57 stav 1), odnosno bez donijetog rješenja za sječu ili u suprotnosti sa tim rješenjem (član 59 stav 5);
- 8) izvoz drvnih sortimanata od mjesta sječe izvrši bez prethodno obavljenog prijema ili žigosanja drvnih sortimanata odnosno donijetog rješenja nadležnog organa uprave da se žigosanje ne izvrši (član 61 stav 1);
- 9) korišćenje šuma vrši u suprotnosti sa važećim planom gazdovanja šumama, a u privatnim šumama u suprotnosti sa rješenjem nadležnog organa uprave (član 63 st. 1 i 2);
- 10) gradi šumski put bez pribavljene dozvole za njegovu izgradnju ili suprotno toj dozvoli (član 68 stav 3).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se odgovorno lice u pravnom licu odnosno fizično lice novčanom kaznom od petostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

Za prekršaj iz stava 1 tač. 2), 3, 7), 8) i 9) ovog člana, pored novčane kazne, učiniocu će se izreći i zaštitna mjera oduzimanja predmeta.

Član 117

Novčanom kaznom od dvadesetostrukog do dvjestastrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) vrši sječu u količini iznad usvojenog godišnjeg plana gazdovanja šumama odnosno rješenja za sječu (članu 41);
- 2) vrši pašu u šumi odnosno na šumskom zemljištu na način koji ugrožava funkcije šuma, na površinama koje za pašu nijesu određene u godišnjim planovima gazdovanja šumama (član 43 stav 1);
- 3) kao korisnik lovišta ne uskladi lovnu osnovu sa odredbom iz stava 1 člana 44 ovog zakona (obezbjeđivanje biološke ravnoteže u šumskom ekosistemu) ili unosi strane vrste divljači u ekosisteme šuma suprotno zabrani iz stava 2 člana 44 ovog zakona;

- 4) gradi privremene objekte u šumi odnosno na šumskom zemljištu bez odobrenja nadležnog organa uprave ili suprotno tom odobrenju (član 45 stav 2);
- 5) u šumi odnosno na šumskom zemljištu odlaže otpad ili ga ne ukloni (član 46 st. 1 i 2);
- 6) ne ukloni neindustrijski otpad prouzrokovan od strane nepoznatih lica (član 46 stav 3);
- 7) u šumi upotrebljava ne atestirana hemijska sredstva (član 47 stav 1);
- 8) nakon sječe i izvoza drvnih sortimenata iz šume ili nakon sanacije štete u šumi, na osnovu stručnih usmjerenja nadležnog organa uprave, ne uspostavi šumski red ili druge propisane mjere (član 48 stav 2), do 1 ha površine šuma odnosno šumskog zemljišta;
- 9) ne djeluje preventivno, ne suzbija odnosno ne učestvuje u gašenju požara u svojim šumama odnosno šumama koje koristi (član 50 stav 4);
- 10) ne izvrši potrebne radove na uzgoju šuma u zavisnosti od vrste sječe i srazmjerno njenom obimu, u skladu sa rješenjem za sječu odnosno izvođačkim projektom ili godišnjim planom gazdovanja (član 54 st. 1 i 2);
- 11) prije početka sječe ne dostavi podatke o izvršenoj doznaci nadležnom organu uprave (član 57 stav 8);
- 12) na propisanom obrascu, nadležnom organu uprave, ne dostavi podatke o izvršenoj sječi, najkasnije 15 dana nakon izvršene sječe (član 60 stav 1);
- 13) promet drvnih sortimenata od mjesta sječe odnosno privremenog skladištenja do krajnjeg odredišta ne vrši na osnovu dokaza o porijeklu izdatog u skladu sa članom 61 stav 3 ovog zakona;
- 14) ne vodi evidenciju o sječi (količini, kvalitetu i sortimentskoj strukturi) i prometu drvnih sortimenata (član 61 stav 5);
- 15) ne ispunjava stručno-tehničke, tehnološke i druge uslove za izvođenje radova u šumama (član 64 stav 1);
- 16) bez ugovora o korišćenju vrši korišćenje i komercijalni otkup nedrvnih šumskih proizvoda (član 72 stav 4);
- 17) ne vodi evidenciju sakupljača, lokaliteta, otkupljenih vrsta i količina nedrvnih šumskih proizvoda (član 72 stav 8);
- 18) kao posjetilac šume postupi suprotno zabrani iz člana 73 stav 2 ovog zakona ili bez odobrenja vlasnika šuma postupi suprotno zabrani iz stava 3 istog člana;
- 19) ne dozvoli obavljanje poslova javne šumarske službe u svojoj šumi (član 81 stav 1).

Za prekršaj iz stava 1 tač. 1) – 19) ovog člana kazniće se odgovorno lice u pravnom licu, a fizičko lice za prekršaj iz stava 1 tač. 1) i 4) – 19) ovog člana, novčanom kaznom od petostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

Za prekršaj iz stava 1 tač. 2), 3), 5), 7) i 18) ovog člana ovlašćeno lice fizičkom licu može naplatiti novčanu kaznu na licu mjesta u dvostrukom iznosu minimalne zarade u Crnoj Gori.

Za prekršaj iz stava 1 tač. 1) i 13) ovog člana, pored novčane kazne, učiniocu će se izreći i zaštitna mjera oduzimanja predmeta.

Član 118

Novčanom kaznom od petostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj fizičko lice, ako:

- 1) vrši kresanje grana ili korišćenje opalog lišća u šumi odnosno na šumskom zemljištu u suprotnosti sa propisom iz člana 43 stav 3 ovog zakona;
- 2) sakuplja nedrvne šumske proizvode u djelovima šume odnosno šumskog zemljišta koji su od strane vlasnika izdvojeni za sopstvenu proizvodnju odnosno korišćenje (član 72 stav 2).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana ovlašćeno lice fizičkom licu može naplatiti novčanu kaznu na licu mjesta u dvostrukom iznosu minimalne zarade u Crnoj Gori.

XVIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Planski dokumenti za šume i šumarstvo

Član 119

Do donošenja operativnih planskih dokumenata za šume u skladu sa ovim zakonom, šumama će se gazdovati na osnovu važećih planskih dokumenata.

Do donošenja planova gazdovanja šumama, izvođački projekti za privatne šume donose se na osnovu stanja šuma i zahtjeva vlasnika privatnih šuma za sječu i preuzimaju funkciju plana gazdovanja šumama.

Do donošenja planova gazdovanja šumama koji uključuju i privatne šume, godišnji plan gazdovanja šumama se, za dio privatnih šuma, donosi samo na osnovu zahtjeva vlasnika privatnih šuma za sječu.

Obavljanje stručnog ispita za poslove javne šumarske službe

Član 120

Zapošljena lica nadležnog organa uprave koja su do sada obavljala poslove javne šumarske službe, a nemaju položen stručni ispit (opšti i specijalistički dio), mogu obavljati te poslove bez položenog ispita najdalje godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, za zapošljena lica sa više od 20 godina radnog staža na sličnim poslovima javne šumarske službe smatra se da imaju položen stručni ispit.

Nadležni organ uprave je dužan da za svoja zapošljena lica, koja su do sada obavljala poslove javne šumarske službe, o svom trošku obezbijedi polaganje stručnog ispita u roku iz stava 1 ovog člana.

Obezbjeđenje podsticajnih mjera iz EU fondova

Član 121

Do pristupa države odgovarajućim EU fondovima, Vlada propisom obezbjeđuje samo dio podsticajnih mjera iz člana 107 stava 2 ovog zakona.

Finansiranje mjera nacionalne šumarske politike

Član 122

Do donošenja Nacionalne strategije sa planom razvoja šuma i šumarstva, finansiranje mjera nacionalne šumarske politike sprovodi se neposredno preko godišnjih budžetskih programa u skladu sa zakonom.

Započeti postupci i stečena prava

Član 123

Postupci započeti do dana stupanja na snagu ovog zakona, okončaće se po odredbama ovog zakona.

Prava korišćenja šuma stečena ugovorima o korišćenju šuma zaključenim do dana stupanja na snagu ovog zakona, važe do isteka rokova utvrđenim tim ugovorima i mogu se mijenjati samo u odredbama, kojima se vrši usaglašavanje sa ovim zakonom.

Rok za donošenje propisa

Član 124

Bliži propisi na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona donijeće se u roku od tri godine dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona primjenjivaće se propisi koji su donijeti na osnovu ovlašćenja iz Zakona o šumama ("Službeni list RCG", broj 55/2000), ukoliko nijesu, odnosno u odredbama koje nijesu, u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Zakon koji prestaje da važi

Član 125

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o šumama ("Službeni list RCG", broj 55/2000).

Stupanje na snagu

Član 126

Ovaj zakon stupa na snagu 30-tog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Page 2: [1] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 2: [2] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 2: [3] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 2: [4] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 2: [5] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 2: [6] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 2: [7] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [8] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [9] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [10] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [11] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [12] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [13] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [14] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [15] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [16] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [17] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [18] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [19] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [20] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [21] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [22] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [23] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [24] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [25] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [26] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [27] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [28] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Croatian (Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [29] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [30] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [31] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [32] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [33] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [34] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [35] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [36] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [37] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 3: [38] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [39] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [39] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [39] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [39] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [39] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [40] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [41] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [42] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [43] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 7: [44] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [45] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [46] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [47] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [48] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [49] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [50] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [51] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [52] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [53] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [54] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [55] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [56] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [57] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [58] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [59] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [60] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [61] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [62] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [63] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [64] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [65] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [66] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [67] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [68] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [69] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [70] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [71] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [72] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [73] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [74] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [75] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [76] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [77] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [78] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [79] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [80] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [81] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [82] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [83] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [84] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [85] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [86] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [87] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [88] Formatted   **Dusko**   **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [89] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [90] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [91] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [92] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)

Page 8: [93] Formatted **Dusko** **11/29/2010 1:18:00 PM**
Bosnian (Latin, Bosnia and Herzegovina)